911.61
(2e)

richtlijnen

ten behoeve van het milieu-effectrapport voor het Omgevingsplan Regio Groningen

opgesteld door Gedeputeerde Staten der provincie Groningen

maart 1998
dienst ruimte en milieu

INHOUDSOPGAVE

		Pagina
1.	**Inleiding**	1
2.	**Functionele beschrijving van bestaande situatie en autonome ontwikkelingen**	2
2.1	Algemeen	2
2.2	Te beschrijven functies	2
2.2.1	Wonen en werken	2
2.2.2	Landbouw	3
2.2.3	Natuur	3
2.2.4	Recreatie	3
2.2.5	Waterwinning	3
3.	**Beleid, besluitvorming, probleemstelling en doel**	4
3.1	Algemeen	
3.2	Beleid en besluitvorming	4
3.2.1	Thans vigerende beleid	4
3.2.2	Besluitvorming	4
3.3	Probleemstelling	5
3.4	Doel	5
4.	**Voorgenomen activiteit en alternatieven**	6
4.1	Algemeen	6
4.2	Voorgenomen activiteit	6
4.3	Het ontwikkelen van alternatieven	6
4.4	Meest milieuvriendelijk alternatief	7
4.5	Het nulalternatief	8
5.	**Bestaande milieutoestand en milieugevolgen**	8
5.1	Algemeen	8
5.2	Omgaan met onzekerheden	8
5.3	Studiegebied	8
5.4	Te beschrijven aspecten	9
5.4.1	Bodem en water	9
5.4.2	Veiligheid, lucht, geluid	9
5.4.3	Natuur	9
5.4.4	Landschap, cultuurhistorie en archeologie	10
5.4.5	Woon- en leefmilieu	10
6.	**Vergelijking van alternatieven**	10
7.	**Leemten in informatie**	10
8.	**Evaluatieprogramma**	11
9.	**Vorm en presentatie**	11
10.	**Samenvatting van het MER**	11

Bijlagen

1. Kennisgeving in Staatscourant nr. 195 d.d. 10 oktober 1997
2. Brief van de Commissie voor milieu-effectrapportage d.d. 19 december 1997, waarin de Commissie haar advies aanbiedt
3. Hoofdpunten van het advies van de Commissie voor milieu-effectrapportage betreffende richtlijnen voor het MER-ORG
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen
5. Inspraakreacties en adviezen
6. Nota van beantwoording n.a.v. inspraakreacties startnotitie MER-ORG

1. INLEIDING

Eind 1996 hebben de colleges van 15 Groningse en Drentse gemeenten (als resultaat van diverse gemeentelijke herindelingsprocessen is dit aantal thans gereduceerd tot 12) en de provincies Groningen en Drenthe het convenant "Regio Groningen-Assen 2030" getekend. In maart 1997 stemden de respectievelijke raden en staten met het convenant in. Het convenant bevat de hoofdlijnen uit de "Regiovisie Groningen-Assen 2030". Het betreft een globale visie op de toekomstige ontwikkeling van de regio tot 2030. Voor de Regio Groningen-Assen heeft de vertaling van de uitwerking van de Regiovisie consequenties voor de vigerende provinciale plannen. Deze worden aangepast op onderdelen die de Regio Groningen specifiek betreffen. Dit betekent dat de plannen hiervoor partieel worden herzien. De provincie heeft besloten de vier partiële herzieningen (milieubeleidsplan, streekplan, waterhuishoudingsplan en mobiliteitsplan) te integreren tot één gebiedsgerichte aanpassing van het omgevingsbeleid voor de Regio Groningen. Dit plan voor de Regio Groningen is derhalve te beschouwen als een regionaal omgevingsplan (Omgevingsplan Regio Groningen, ORG).

De initiatiefnemer, Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen, is voornemens in het kader van het Omgevingsplan Regio Groningen o.a. woningbouw en bedrijventerreinen te realiseren. Omdat deze activiteiten de drempelwaarden (capaciteit en omvang) zoals opgenomen in het Besluit milieu-effectrapportage (m.e.r.) overschrijden, dient er een milieueffectrapport (MER) te worden opgesteld. Als bevoegd gezag in deze procedure treden Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen op.

Bij brief van 9 oktober 1997 is de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over het milieu-effectrapport. De m.e.r. -procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Staatscourant en de regionale huis-aan-huis-bladen [1].

Gedurende de inspraaktermijn zijn diverse inspraakreacties en adviezen binnengekomen [2].

Bij brief van 19 december 1997, ontvangen op 23 december 1997, kenmerk U847-97/vB/eh/911-53, heeft de commissie voor de m.e.r. overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer Gedeputeerde Staten der provincie Groningen haar advies aangeboden inzake de richtlijnen MER-Omgevingsplan regio Groningen (MER-ORG) [3].

Deze richtlijnen zijn opgesteld door gedeputeerde Staten op basis van de startnotitie, het advies voor richtlijnen van de commissie voor de m.e.r. en de ingekomen inspraakreacties.

Het doel van deze richtlijnen is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

Voor het opstellen van deze richtlijnen hebben Gedeputeerde Staten de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Wat betreft de aantallen woningen per gemeente en de oppervlakte aan bedrijventerrein per gemeente is sprake van een beperkte bandbreedte. De basisfilosofie uit de Regiovisie, een sterke positie voor de stad Groningen in combinatie met schakel- en schraaggemeenten, is leidend en daardoor bepalend voor de bandbreedte. Wel is echter uitwisseling tussen de gemeenten mogelijk binnen de bandbreedte. Hierdoor kan de locatiekeuze voor elk van deze elementen per gemeente afgewogen plaatsvinden in regionaal verband.

---

1 Zie bijlage 1

2 In bijlage 4 is een overzicht van inspraakreacties opgenomen. De volledige teksten zijn opgenomen in bijlage 5. In bijlage 6 is de provinciale nota van beantwoording opgenomen die is opgesteld n.a.v. de ontvangen inspraakreacties.

3 Zie bijlage 2

- Het MER en de daarin te beschrijven alternatieven hebben betrekking op de periode tot 2009. Er wordt gekozen voor een strategisch MER, waarbij alternatieven worden ontwikkeld voor de voorgenomen activiteiten die in de planperiode, tot 2009, zijn voorzien. Deze activiteiten zijn gebaseerd op het eindbeeld 2030 voortvloeiend uit de Regiovisie, waarover in november 1996 een convenant is gesloten tussen de provincies Groningen en Drenthe en de betrokken gemeenten.
- Er worden alternatieven ontwikkeld voor woningbouw en bedrijventerreinen. Dit zijn de mer-plichtige elementen waarvoor het ORG als eerste in de mogelijke aanleg voorziet. De effectbeschrijving van de alternatieven is integraal. Dit betekent dat behalve de milieu-effecten ook de effecten op ruimte, water en mobiliteit van de te beschrijven alternatieven in beeld moeten worden gebracht.
- Onderdelen van het ORG waarover de provincie niet kan beslissen, maar die wel van invloed zijn op de te verwachten milieueffecten worden meegenomen in de vorm van een *gevoeligheidsanalyse*. Dat wil zeggen dat wordt aangegeven welke invloed variatie op die onderdelen heeft op de vergelijking van alternatieven. Hierbij valt te denken aan het al of niet tot stand komen van een HOV-systeem of het al of niet aanleggen van een zuidtangent. Het verdient de voorkeur om daar waar mogelijk uit te gaan van een 'meest waarschijnlijke' situatie voor deze onderdelen in de vergelijking van alternatieven .

2. FUNCTIONELE BESCHRIJVING VAN BESTAANDE SITUATIE EN AUTONOME ONTWIKKELINGEN

2.1 Algemeen

Een functionele beschrijving van de bestaande situatie en de autonome ontwikkeling in combinatie met de eisen vanuit reeds vastgesteld beleid (zie § 3.2) is uitgangspunt voor de probleemstelling (zie § 3.3), waaruit de doelen van de Regiovisie zijn afgeleid en waaruit vervolgens de doelen van het ORG worden afgeleid (zie § 3.4).
Daarbij is de autonome ontwikkeling de ontwikkeling van het milieu zonder dat het ORG wordt gerealiseerd, maar waarbij wel rekening wordt gehouden met eventuele effecten van voltooide en lopende ingrepen en ingrepen die onder invloed van reeds vastgelegd beleid, zoals het streekplan, zijn voorzien. Aangegeven moet worden welke knelpunten in de ruimtelijke/economische sfeer blijven bestaan bij ongewijzigd beleid.

De beschrijving van de huidige en toekomstige functies in het plangebied heeft een tweeledig doel:
- het aangeven van knelpunten in het huidige functioneren van het plangebied (bijvoorbeeld met betrekking tot verstedelijking, verdroging et cetera). Uit deze knelpunten kunnen doelen worden afgeleid, die leiden tot criteria èn uitgangspunten voor de op te stellen alternatieven. Hierbij is het uitdrukkelijk niet de bedoeling dat de doelen v/d Regiovisie ter discussie worden gesteld;
- het bieden van een referentie voor een beoordeling van de alternatieven (bijvoorbeeld in hoeverre draagt een alternatief bij aan vermindering van verdroging).

2.2 Te beschrijven functies

In de volgende subparagraven dienen de bestaande situatie en de autonome ontwikkeling van de Regio Groningen te worden beschreven.

2.2.1 Wonen en werken

- te verwachten differentiatie in vraag en aanbod van woonmilieus;

- kwantitatieve vraag en aanbod van woningen (vertaald naar verandering in de bestaande woningvoorraad door nieuwbouw en herstructurering);
- vraag en aanbod van bedrijventerreinen (kwalitatief en kwantitatief, in relatie tot de beroepsbevolking, analyse van de (ruimtelijke) vestigingsfactoren, analyse van de ligging van het plangebied ten opzichte van de economische zwaartepunten in Noord-West-Europa en de mate waarin hierop aangehaakt kan worden);
- woon- en leefmilieu;
- de te verwachten mobiliteitsgroei en de consequenties daarvan voor aanwezige of toekomstige infrastructuur;
- ontwikkelingen in de stadsrand en de consequenties daarvan.

2.2.2 Landbouw

- structuur van de landbouw (landbouwvorm, bedrijfstype, intensiteit);
- globale aanduiding van verkaveling en ontsluiting;
- milieubelasting (bestrijdingsmiddelen, meststoffen);
- kwantitatieve gevolgen voor het grondwater (verdroging) en oppervlaktewater.

2.2.3 Natuur

- gebieden met een natuurfunctie en habitats van beschermde soorten en doelsoorten voor het (provinciale) natuurbeleid;
- ecologische uitwisseling binnen het plangebied en landschapsecologische relaties met gebieden daarbuiten;
- kwaliteit van bodem en kwaliteit en kwantiteit van grond- en oppervlaktewater voor zover relevant voor aanwezige of toekomstige ecosystemen;
- ligging en functioneren van ecohydrologische systemen;
- functie van het plangebied als pleisterplaats, rust en foerageergebied;
- landschapswaarden, cultuurhistorische waarden en archeologische waarden.

2.2.4 Recreatie

- recreatieve voorzieningen in het gebied;
- de verwachte veranderingen in recreatieve vraag en aanbod;
- bereikbaarheid van natuur- en recreatiegebieden (in het bijzonder in de nabijheid van woongebieden);
- landschappelijke aantrekkelijkheid van het gebied.

2.2.5 Waterwinning

- te verwachten ontwikkeling in vraag en aanbod van drink- en industriewater;
- aard en omvang van de te verwachten (oppervlakte)waterwinning (in combinatie met natuurontwikkeling);
- kwaliteit van bodem en kwaliteit en kwantiteit van oppervlakte- en grondwater, voor zover relevant voor de watervoorziening;
- de ligging van waterwingebieden en hun beschermingszones.

3. BELEID, BESLUITVORMING, PROBLEEMSTELLING EN DOEL

3.1 Algemeen

Om te komen tot reële alternatieven, is het van belang het doel van het ORG concreet en toetsbaar in het MER te formuleren. Het doel wordt afgeleid uit de vergelijking van de bestaande toestand en autonome ontwikkeling (hoofdstuk 2) met het geldende en het voorgenomen beleid (§ 3.2) en uit de wens knelpunten (§3.3) in de ruimtelijk-economische sfeer op te lossen met betrekking tot de functies die aan deelgebieden zijn toegekend. Wellicht ten overvloede wijzen wij op het feit dat het MER dient als bouwsteen voor een in hoofdzaak ruimtelijk besluit.

3.2 Beleid en besluitvorming

3.2.1 Thans vigerende beleid

Hier dient beschreven te worden de in documenten vastgelegde situatie van de Regio Groningen. Beschrijf het huidige planologische beleid zoals:

- de omvang, aard en ligging van natuurontwikkelingsgebieden/reservaatsgebieden/beheersgebieden/bestaande natuurgebieden, zoals reeds vastgesteld;
- de functietoekenning aan grond- en oppervlaktewater en de normen voor de oppervlaktewaterkwaliteit (waaronder ecologische normdoelstellingen);
- de vertaling van de provinciale doelstellingen ten aanzien van verdroging (Plan voor Aanpak Verdroging), ammoniak en vermesting naar het plan/studiegebied;
- het recreatiebeleid voor het plangebied;
- de concrete invulling van het beleid voor Strategisch Groen Projecten (SGP) uit het Structuurschema Groene Ruimte;
- het woningbouw- en bedrijventerreinenbeleid voor het plangebied, inclusief het beleid gesteld in de verschillende bestemmingsplannen;
- de lopende landinrichtingsprojecten;
- het mobiliteitsbeleid;
- het landbouwbeleid;
- natuur- en milieubeleid;
- waterwinningsbeleid (waaronder het onderzoek: "Integraal waterbeheer Gorecht").

Eisen voortkomend uit overige overheidsbesluiten die van belang zijn voor de besluitvorming over de voorgenomen activiteit moeten kort worden behandeld.

3.2.2 Besluitvorming

Het MER wordt opgesteld ten behoeve van de vaststelling van het omgevingsplan regio Groningen. De procedure voor en het tijdpad van de vaststelling van het omgevingsplan regio Groningen dient te worden aangegeven, alsmede de adviesorganen en instanties welke daarbij formeel of informeel zijn betrokken. Tevens dienen de besluiten te worden aangegeven die in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren (vastlegging in bestemmingsplannen, peilbesluiten, beheermaatregelen et cetera).
Belangrijk is de relatie van de voorgenomen activiteit en de mogelijke beperkingen die hieruit voortvloeien met de activiteiten in Drenthe (in het kader van de Regiovisie) weer te geven.

3.3 Probleemstelling

Het MER beschrijft de knelpunten (zie § 2.2) die onder meer aanleiding vormen voor het opstellen van het ORG. Deze knelpunten volgen uit de hiervoor beschreven bestaande situatie en autonome ontwikkeling en uit de gewenste situatie, zoals die uit het beleid naar voren komt. Aangegeven dient te worden in hoeverre de knelpunten samenhangen. Uit deze knelpunten op het niveau van de gebiedsfuncties kunnen de achterliggende causale factoren worden afgeleid.
De knelpunten zijn onderbouwd en geconcretiseerd in de Regiovisie en het daarbij behorende convenant.

In de startnotitie wordt aangegeven dat de regio Groningen momenteel neigt naar onevenwichtigheid en weinig duurzaamheid in de zin van leegloop uit de stad Groningen, onnodige concurrentie tussen de stad en Assen/Noord-Drenthe, suburbanisatie, toenemende automobiliteit en versnippering van natuur. Ruimtelijke en sociaal-economische tweedeling zijn hiervan het gevolg. De potenties om dit tij te keren zijn in de regio aanwezig, mits de stad Groningen een sterke stad blijft, de nieuwe impulsen voor met name wonen en werkgelegenheid, alsmede goede verbindingen gerealiseerd worden en de hoge omgevingskwaliteit wordt benut. De startnotitie gaat ervan uit dat het tij gekeerd kan worden door het ORG te realiseren. In het MER-ORG dient te worden aangegeven in welke mate het voornemen een oplossing biedt voor de hierboven geschetste knelpunten.

3.4 Doel

Basis voor de beschrijving van het doel dient in de eerste plaats te zijn een overzicht van hetgeen met het ORG wordt beoogd. In het doel zullen de verschillende functies aan de orde dienen te komen, zowel per functie als in onderling verband teneinde tegengestelde en gelijkgerichte doelen zichtbaar te maken. In de startnotitie wordt een aantal doelen op blz. 8 beschreven. Deze algemene doelen dienen verder geconcretiseerd te worden en herleid te worden uit de eerder beschreven probleemstelling en het gewenste beleid. Hieronder volgen enkele voorbeelden, waarvan alleen de eerste twee genoemde mer-plichtige elementen zijn waarvoor alternatieven worden ontwikkeld. Voor de beoogde natuur en het beoogde landschap zullen geen alternatieven worden ontwikkeld. Bij de effectbeschrijving van de alternatieven zullen de effecten op natuur en landschap wel in beeld worden gebracht.

1. Het beoogde woon- en leefmilieu kan weergegeven worden in de vorm van gewenste woonkwaliteit, gewenste landschapswaarden, bereikbaarheid, terugdringing groei automobiliteit, herstructureringsmogelijkheden in bestaand stedelijk gebied.

2. De gewenste bedrijventerreinen dienen weergegeven te worden in de vorm van type bedrijvigheid (welke categorieën), werkgelegenheid, bereikbaarheid, terugdringing groei automobiliteit.

3. De beoogde natuur en het beoogde landschap kunnen weergegeven worden in de vorm van natuurdoelen en een ruimtelijke streefbeeld. Natuurdoelen kunnen bijvoorbeeld beschreven worden aan de hand van kenmerken als aard, omvang en situering van de te ontwikkelen ecosystemen. De natuurdoeltypenkaart die is opgenomen in de startnotitie vormt hiertoe een aanzet. Een ruimtelijk streefbeeld beschrijft de gewenste ruimtelijke kwaliteit (woonlandschappen). De in de startnotitie opgenomen landschapstypenkaart vormt de eerste aanzet voor de beschrijving van het beoogde landschap.

De houdbaarheid van de te realiseren doelen op lange termijn (2030) verdient aandacht. Het ORG zal immers de voorwaarden moeten scheppen om het gebied duurzaam, dat wil zeggen lange tijd en zonder nieuwe ingrijpende maatregelen te laten functioneren. Het MER zal moeten aangeven of en hoe door middel van het ORG de voorwaarden kunnen worden geschapen voor deze duurzame ontwikkeling en op welke termijn deze is te realiseren.

Uit de beschrijving van de doelen dienen concrete criteria te worden afgeleid waaraan de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten worden getoetst.
Gedeputeerde Staten adviseren om de gestelde doelen zo veel mogelijk in kwantitatieve zin uit te drukken. Van de op deze wijze toetsbaar gemaakte doelen, wordt geadviseerd niet alleen streefdoelen aan te geven maar tevens minimaal te realiseren doelen en het tijdsbestek waarin deze doelen worden nagestreefd.
Bij de formulering van de doelen voor natuur kunnen de nagestreefde natuurdoeltypen worden vertaald in de noodzakelijke abiotische voorwaarden om deze te kunnen realiseren.
De uitwerkingen van de gebiedsgerichte doelen (uitgedrukt in oppervlak, verhoudingen en prioriteit) dienen beargumenteerd en onderbouwd te worden.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

4.1 Algemeen

De alternatieven zullen gericht zijn op het bereiken van de onder § 3.4 beschreven doelen. De volgende alternatieven dienen te worden beschreven:
- de voorgenomen activiteit, zoals verwoord in het voorontwerp-ORG;
- het meest milieuvriendelijke alternatief;
- het nulalternatief.

4.2 Voorgenomen activiteit

In het voorontwerp-ORG wordt aangegeven dat de voorgenomen activiteit in de planperiode tot 2009 het volgende betreft (in het Groninger gebied van de Regiovisie):
- voorzien in ca. 10.000 woningen, exclusief de herstructurering. De grotere locaties op het Groninger grondgebied zullen met name worden gesitueerd in de gemeenten Groningen, Leek en Hoogezand-Sappemeer. In de gemeenten Eelde en Haren zal wel in de planperiode ten behoeve van de stad Groningen worden gebouwd.
- voorzien in de aanleg van enkele honderden hectares bedrijventerrein, inclusief de bestaande voorraad en realisatie van de huidige plannen.

4.3 Het ontwikkelen van alternatieven

In het MER hebben de alternatieven betrekking op de in de startnotitie tot 2009 globaal aangeduide activiteiten. De activiteiten na 2009 maken *geen* onderdeel uit van de alternatieven, maar vormen wel een belangrijk uitgangspunt bij het ontwikkelen van alternatieven. De alternatieven dienen ontwikkeld te worden binnen de marges van de Regiovisie. Dit impliceert dat de basisgedachte achter de Regiovisie in tact dient te blijven (concentratie op Groningen en ondersteunende ontwikkelingen in Hoogezand-Sappemeer en Leek).
Als werkwijze worden de volgende stappen voorgesteld:
1. Definieer de planelementen waarover reeds besluitvorming heeft plaatsgevonden. Het betreft in het kader van deze m.e.r. alleen planonderdelen die formeel zijn vastgelegd. Indien er sprake is van vergaande plannen dient de hardheid en status ervan te worden aangegeven. De resterende planelementen (tot 2009) maken deel uit van de voorgenomen activiteit of de alternatieven.

2. Ontwikkel, uitgaande van het in de Regiovisie gepresenteerde model voor 2030 enkele alternatieven. Bij de effectbeschrijving valt te denken aan:
   wonen, werken en mobiliteit:
   - wonen en mobiliteitsprofiel: optimale benutting bestaande en (aantoonbaar) reële OV-verbindingen en/of wegverbindingen (met een stevig accent op herstructurering en vernieuwing);
   - aantrekkelijk wonen in mooie gebieden;
   - concentreren woonbebouwing in en bij bestaande voorzieningencentra en werkgelegenheid-gebieden (in en bij de stad);
   - werken en mobiliteitsprofiel: optimale benutting bestaande en (aantoonbaar) reële OV-verbindingen en/of wegverbindingen in en in aansluiting op bestaand stedelijk gebied (met een stevig accent dus op herstructurering en vernieuwing)
   - optimale benutting bestaande en toekomstige weginfrastructuur.

   landbouw/natuur:
   - maximale ontwikkelingskansen voor natuur door vanuit de bestaansvoorwaarden van de nagestreefde natuurdoeltypen voorwaarden af te leiden voor het beheer van water, bodem en ruimte;
   - vergaande scheiding natuur-landbouw en maximale ontplooiingskansen voor alle agrarische sectoren;
   - een mozaïekbenadering per deelgebied met verschillende accenten op verweving van natuur, landschap, recreatie (eventueel wonen) en landbouw;
   - een bondgenootschap (ruimtelijk en functioneel) tussen wonen, waterwinning en natuur door niet vervuilende en verdrogende bewoning te situeren als buffer langs gevoelige natuur, door waterconservering en door verplaatsing van winningen naar het "einde van de hydrologische kringloop" in het gebied.

   water:
   - optimalisering van een duurzame (grond)waterhuishouding en daaruit randvoorwaarden opstellen voor bestaande en nieuwe gebiedsfuncties;
   - binnen de randvoorwaarden van bestaande en nieuwe gebiedsfuncties de (grond)waterhuishouding optimaliseren.
3. Geef een globale aanduiding van de te verwachten effecten van de verschillende alternatieven. Indien de effecten daartoe aanleiding geven kan dit leiden tot bijstelling van de alternatieven.
4. Onderzoek van de alternatieven welke planelementen daarvoor in de periode tot 2009 moeten worden gerealiseerd of waarvoor besluiten worden genomen. De combinaties van planelementen tot 2009 vormen daarbij de alternatieven in het MER. Van deze alternatieven worden de effecten in het MER meer in detail beschreven.
5. Bij het samenstellen van de MER-alternatieven voor de periode tot 2009 kan een werkwijze worden gekozen die begint met de definitie van de variabele planelementen (zogenaamde bouwstenen: bijvoorbeeld woningbouwaantallen per gemeente, oppervlakte bedrijventerrein per gemeente, te realiseren natuurdoeltypen en waterelementen, verkeersproduktie et cetera).
6. Per variabel planelement wordt onderzocht welke varianten zinvol zijn (bijvoorbeeld locatie-alternatieven binnen een gemeente, variatie in type bedrijvigheid et cetera). Hierbij dienen de aanwezige kwaliteiten (natuur, landschap, bodem, gevoelige bestemmingen et cetera) een rol te spelen. Per planelement kunnen enkele varianten worden gekozen.
7. Vergelijk de varianten per planelement op basis van een globale effectbeschrijving.
8. Stel consistente alternatieven samen voor de periode tot 2009.

4.4 Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) moet:
- realistisch zijn, dat wil zeggen het moet voldoen aan de doelstellingen van de initiatiefnemer, alsmede binnen zijn of haar competentie liggen;
- uitgaan van de beste mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu.

4.5 Het nulalternatief

In het MER zal moeten worden aangegeven de situatie waarin alleen het reeds vastgestelde beleid (o.a. streekplan, milieubeleidsplan, waterhuishoudingsplan en mobiliteitsplan) tot uitwerking is gekomen. Aangegeven moet worden of deze situatie een reële oplossing biedt voor de gestelde knelpunten. Een gedegen beschrijving van het nulalternatief is van belang teneinde de milieugevolgen en van de voorgenomen activiteiten op waarde te kunnen schatten. De milieugevolgen van het nulalternatief dienen tevens als referentie bij de vergelijking van alternatieven op milieugevolgen (zie § 2.2)

5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND EN MILIEUGEVOLGEN

5.1 Algemeen

De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de autonome ontwikkelingen is de referentie voor de beoordeling van de te verwachten milieu-effecten. Bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu moet aangegeven worden of de effecten positief of negatief zijn, tijdelijk of permanent zijn, ophefbaar of onomkeerbaar, of ze zich afspelen op korte of lange termijn en in hoeverre er cumulatie (versterken of uitdoven van effecten) kan optreden. Daar waar relevant zal er een onderscheid worden gemaakt in lokale en regionale effecten. Onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens moet worden vermeld.

5.2 Omgaan met onzekerheden

Voor onderdelen van het ORG waarover de provincie niet kan beslissen, maar die wel van invloed zijn op de te verwachten milieueffecten dienen gevoeligheidsanalyses te worden uitgevoerd. Bij de beschrijving van de autonome ontwikkeling zullen de onzekere onderdelen van het ORG worden meegenomen. Hierbij valt te denken aan:

- het al of niet tot stand komen van een HOV-systeem;
- het al of niet aanleggen van een zuidtangent;
- het al of niet verdubbelen van de N33;
- het al of niet aanpassen van de overige railinfrastructuur (zie bijvoorbeeld de in de Regiovisie op kaart gezette hogesnelheidslijn);
- het al of niet uitbreiden van vliegveld Eelde;
- ontwikkelingen defensie (COT Oost Groningen);

5.3 Studiegebied

De begrenzing van het studiegebied moet gemotiveerd en op kaart worden aangegeven. Per milieuaspect kan de omvang van het studiegebied verschillen. Voor het ORG zal de omvang van het studiegebied voor een groot deel worden bepaald door:

- de plaats van het plangebied binnen het hydrologisch systeem. Dit is essentieel, gezien de ligging in de beeksystemen van Drentse Aa, Hunze, Eelderdiep en Peizerdiep, die een grote betekenis hebben voor (grond)waterafhankelijke natuur en drinkwatervoorziening. Ook de hydrologische relaties met het Paterswoldse meer en het Zuidlaardermeer zijn daarvoor van belang. Veranderingen in de hydrologische gesteldheid zullen doorwerken in het gehele systeem;
- de provinciegrensoverschrijdende locatiekeuzes (bijvoorbeeld bedrijventerrein Leek-Roden);
- de inliggende kerngebieden en natuurontwikkelingsgebieden van de Ecologische Hoofdstructuur.

5.4 Te beschrijven aspecten

5.4.1 Bodem en water

Het MER schenkt bij de beschrijving van de alternatieven aandacht aan de volgende aspecten:

- waterkwaliteit:
  - (invloed op) kwaliteit oppervlaktewater en invloed van inlaat gebiedsvreemd water, grondgebruik en lozingen;
  - kwaliteit neerslag (met het oog op verzuring);
  - kwaliteit grondwater.
- waterkwantiteit:
  - aanwezigheid/kwantitatieve veranderingen van infiltratie en kwel, globaal stromingspatroon van het grondwater;
  - (invloed op) oppervlaktewatersysteem: peilniveau's (inclusief schommelingen), in- en uitlaat van water;
  - grondwaterstand en de invloed van eventuele grondwateronttrekking en van peilbeheer op de grondwaterstand.
- bodem:
  - globale beschrijving/invloed op bodemprofiel en de fysische en chemische kwaliteit van de bodem in verband met mogelijkheden voor ontwikkeling landbouw en natuur;
  - aanwezige bodemverontreinigingslocaties;
  - effecten van de ver- en ontgravingen en van de afzet van vrijkomende grond;
  - verwachte bodemdaling als gevolg van gaswinning en de hoogteverschillen die daardoor in het gebied ontstaan.

5.4.2 Veiligheid, lucht, geluid

- de huidige/veranderingen in de externe veiligheidssituatie moet worden beschreven;
- de (veranderingen in) luchtkwaliteit (inclusief stof en geur) dient beschreven te worden, onder ander als gevolg van verkeer, industriële- en landbouwactiviteiten;
- de in het studiegebied aanwezige/toekomstige geluidsbronnen (verkeer, landbouw, industrie, luchtvaart) en de gevolgen daarvan voor het geluidsniveau (inclusief eventueel bestaande en toekomstige geluidszones) dienen te worden beschreven, ook de cumulatieve effecten dienen te worden beschreven.

5.4.3 Natuur

Detaillering tot op ecotoopniveau is alleen dan noodzakelijk wanneer daardoor karakteristieke elementen beschreven worden met specifieke waarden.
Bij de beschrijving van de natuur dient de nadruk te liggen op:

- beschermde soorten en doelsoorten voor het natuurbeleid, zowel binnen als buiten natuurgebieden;
- plantensoorten of plantengemeenschappen die indicatief zijn voor bijzondere hydrologische omstandigheden: brak water, opsparing van regenwater, kwel van kalkrijk grondwater;
- ecohydrologische systemen: de relatie tussen de aanwezige vegetatie en de waterstromen in het gebied;
- verstoring (bijvoorbeeld verstoring van avifauna door geluid, verkeer et cetera);
- de functie van het gebied als pleisterplaats en foerageergebied voor trekvogels of overwinteraars;
- ecologische relaties van het gebied met (natuur)gebieden in de omgeving;
- de landschapselementen die deze relaties bevorderen of die barrières (doen) opleveren voor deze relaties.

5.4.4 Landschap, cultuurhistorie en archeologie

Het MER beschrijft:

- de essentie van de regionale landschapsstructuur en de verwachte veranderingen daarin, in termen van openheid/beslotenheid, patronen, richtingen, hiërarchie, beelddragers, reliëf, contrasten et cetera. Bij de verwachte veranderingen moet onder andere aandacht worden besteed aan de ontwikkelingen in de aanleg van snelgroeiend hout en permanent bos.
- aard, omvang en kwaliteit van bekende en nader te inventariseren elementen en/of structuren. Ga na in hoeverre deze elementen en/of structuren bepalend zijn voor de eigenheid van het landschap. De methode die is ontwikkeld in het kader van project 33 van het Nationaal milieubeleidsplan kan hierbij een belangrijk hulpmiddel zijn.

5.4.5 Woon- en leefmilieu

Bij de beschrijving van het woon- en leefmilieu moet de nadruk liggen op die aspecten van het leefmilieu in de woongebieden, die door de voorgenomen activiteit kunnen worden beïnvloed. Behalve op geluid-, stank- en stofhinder en risicoperceptie (volksgezondheidsaspecten), heeft dit betrekking op de verkeersdruk en op de nabijheid en toegankelijkheid van open agrarisch gebied en recreatie- en natuurgebieden, op de mate waarin men bij de ontwikkelingen in deze gebieden wordt betrokken, op de ruimtelijke kwaliteit, op marktconform bouwen en op de sociale barrièrewerking.

6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen.

Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken. Onderdelen van het ORG waarover de provincie niet kan beslissen, maar die wel van invloed zijn op de te verwachten milieueffecten moeten worden meegenomen in de vorm van een gevoeligheidsanalyse. Dat wil zeggen dat wordt aangegeven welke invloed variatie op die onderdelen heeft op de vergelijking van alternatieven (zie ook § 5.2).

Waar mogelijk wordt een indicatie gegeven van de kosten van de verschillende alternatieven.

7. LEEMTEN IN INFORMATIE

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie.
Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

8. EVALUATIEPROGRAMMA

Provinciale Staten moeten bij het besluit aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek geven, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

9. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie bevelen Gedeputeerde Staten aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen.

10. SAMENVATTING VAN HET MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het mma en het voorkeursalternatief;
- belangrijke leemten in kennis.

BIJLAGE 1

Kennisgeving in Staatscourant nr. 195 d.d. 10 oktober 1997

provincie groningen

kennisgeving startnotitie

milieu-effectrapportage ten behoeve van provinciaal omgevingsplan regio groningen

Provinciale Staten van Groningen zijn voornemens een provinciaal omgevingsplan (POP) op te stellen voor de Regio Groningen. Dit POP wordt de juridisch bindende vertaling voor het Groningse deel van de regiovisie Groningen-Assen 2030. Het POP is een integraal beleidsplan met de status van streekplan, waterhuishoudingsplan, milieubeleidsplan en mobiliteitsplan.
Bij de voorgenomen activiteiten worden drempelwaarden (capaciteit en omvang), zoals opgenomen in het Besluit m.e.r., overschreden. Het gaat hierbij o.a. om woningbouw en de aanleg van bedrijventerreinen. Derhalve wordt een milieu-effectrapport (MER) opgesteld.

Het bevoegd gezag in het kader van de vaststelling van het POP zijn Provinciale Staten van de provincie Groningen.

Procedure.
Alvorens het POP kan worden vastgesteld moeten de effecten van de voorgenomen activiteiten op het milieu in een MER worden onderzocht. De wettelijke procedure is gestart met de bekendmaking van de startnotitie. In de startnotitie is een globale aanduiding van de aard en de gevolgen voor het milieu gegeven.
Voordat het MER kan worden opgesteld stellen Gedeputeerde Staten van Groningen richtlijnen vast waaraan de inhoud van het MER moet voldoen. Ten behoeve van het opstellen van deze richtlijnen is inspraak mogelijk.

Terinzagelegging.
De startnotitie ligt van 13 oktober 1997 tot en met 10 november 1997 ter inzage bij de provincie Groningen, dienst Ruimte en Milieu, St. Jansstraat 4 te Groningen (kamer D110) en in de gemeentehuizen van de gemeenten Groningen, Bedum, Ten Boer, Leek, Zuidhorn, Hoogezand-Sappemeer, Winsum, Haren en Slochteren.

Inspraak.
Opmerkingen met betrekking tot de te geven richtlijnen kunnen tot en met 10 november 1997 schriftelijk worden ingebracht bij Gedeputeerde Staten van Groningen, p/a Dienst Ruimte en Milieu, Postbus 630, 9700 AP Groningen.

Inlichtingen.
Voor informatie kunt u zich wenden tot mw. Schraa-Mentink, tel: 050- 3164536.

BIJLAGE 2

Brief van de Commissie voor milieu-effectrapportage d.d. 19 december 1997, waarin de Commissie haar advies aanbiedt

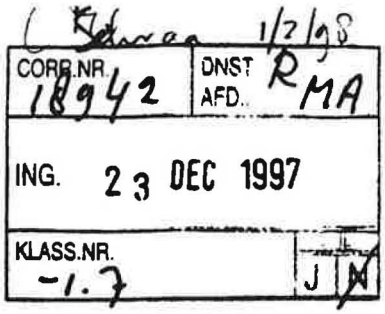

Gedeputeerde Staten van Groningen
Postbus 630
9700 AP GRONINGEN

uw kenmerk	uw brief	ons kenmerk
97/14.095/5, RMA	9 oktober 1997	U847-97/vB/eh/911-53
onderwerp	**doorkiesnummer**	**Utrecht,**
Advies voor richtlijnen Omgevingsplan Regio Groningen	(030) 234 76 51	19 december 1997

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over het project Omgevingsplan Regio Groningen. Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal gaarne vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen.

ir. P. van Duursen
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Omgevingsplan Regio Groningen

Postadres Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

telefoon (030) 234 76 66
telefax (030) 233 12 95

BIJLAGE 3

Hoofdpunten van het advies van de Commissie voor de milieu-effectrapportage betreffende richtlijnen voor het MER-ORG

Hoofdpunten van het advies

Eind 1996 hebben de colleges van 15 Groningse en Drentse gemeenten en de provincies Groningen en Drenthe het convenant "Regio Groningen-Assen 2030" getekend. In maart 1997 stemden de respectievelijke raden en staten met het convenant in. Het convenant bevat de hoofdlijnen uit de "Regiovisie Groningen-Assen 2030". Het betreft een globale visie op de toekomstige ontwikkeling van de regio tot 2030. Voor de Regio Groningen-Assen heeft de vertaling van de uitwerking van de Regiovisie consequenties voor de vigerende provinciale plannen. Deze worden aangepast op onderdelen die de Regio Groningen specifiek betreffen. Dit betekent dat de plannen hiervoor partieel worden herzien. De provincie heeft besloten de vier partiële herzieningen (milieubeleidsplan, streekplan, waterhuishoudingsplan en mobiliteitsplan) te integreren tot één gebiedsgerichte aanpassing van het omgevingsbeleid voor de Regio Groningen. Dit plan voor de Regio Groningen is derhalve te beschouwen als een regionaal omgevingsplan (Omgevingsplan Regio Groningen, ORG).

Bij de voorgenomen activiteiten worden drempelwaarden (capaciteit en omvang) zoals opgenomen in het Besluit milieu-effectrapportage (m.e.r.) overschreden. Het gaat hierbij om o.a. woningbouw en de aanleg van bedrijventerreinen. Derhalve wordt een milieu-effectrapport (MER) opgesteld.

Speciale aandacht vraagt de Commissie voor het volgende:

- Het eigenlijke MER en de daarin ontwikkelde alternatieven hebben betrekking op de periode tot 2010. Er wordt gekozen voor een strategisch MER, waarbij er alternatieven voor 2010 worden ontwikkeld aan de hand van enkele scenario's die gebaseerd zijn op het eindbeeld in 2030. Deze scenario's worden ontwikkeld op basis van aan het milieu gerelateerde thema's.
- Er wordt gekozen voor de uitwerking van integrale alternatieven (dat wil zeggen dat alle elementen die in het ORG worden beschreven en die significante milieueffecten hebben, onderdeel zijn van de alternatieven).
- Onderdelen van het ORG waarover de provincie niet kan beslissen, maar die wel van invloed zijn op de te verwachten milieueffecten worden meegenomen in de vorm van een *gevoeligheidsanalyse*.
- De afstemming van de voorgenomen activiteit met de initiatieven die in Drenthe plaatsvinden in het kader van de Regiovisie is een belangrijk aandachtspunt.
- De definiëring van de voorgenomen activiteit; duidelijk moet worden aangegeven wat wel tot de voorgenomen activiteit behoort en welke onderdelen al vastgelegd zijn in beleid.
- De milieueffecten op natuur, landschap, geluid en woon- en leefmilieu vragen speciale aandacht.
- De uitwerking van het nulalternatief; in het nulalternatief moet de situatie worden beschreven waarin de huidige plannen (streekplan, milieubeleidsplan, waterhuishoudingsplan en mobiliteitsplan) tot uitvoering zijn gekomen. Nagegaan moet worden of dit alternatief een oplossing biedt voor de knelpunten.

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats
1.	971106	Comité Regio Groningen-Haren	Haren
2.	971106	Milieufederatie Groningen, samen met Stichting Het Groninger Landschap en de IVN Natuur- en Milieuwerkgroep Haren	Groningen
3.	971104	Waterschap Hunze en Aa	Zuidlaren
4.	971105	Gasunie	Groningen
5.	971107	IVN Natuur- en Milieuwerkgroep Haren	Haren
6.	971106	Gemeente Winsum	Winsum
7.	971111	Rijkswaterstaat, directie Noord-Nederland	Leeuwarden
8.	971110	Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie Noord	Groningen
9.	971110	Gemeente Leek	Leek
10.	971110	Noordelijke Land- en Tuinbouw Organisatie	Assen
11.	971110	N.V. Waterleidingmaatschappij voor de provincie Groningen	Groningen
12.	971107, 980108	Gemeente Groningen	Groningen
13.	971113	Inspectie Ruimtelijke Ordening Noord	Groningen
14.	980105	Milieufederatie Groningen	Groningen
15.	980107	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek	Amersfoort
16.	971113	Gemeente Haren	Haren

BIJLAGE 5

Inspraakreacties en adviezen

COMITÉ REGIO GRONINGEN-HAREN

Haren, 6 november 1997

CORR. NR. 16298 ST. AFD. RMA
-1.7

Aan: College Gedeputeerde Staten van Groningen
t.a.v. mw. Schraa-Mentink
Dienst Ruimte en Milieu; Provincie Groningen

Betreft: inspraakreactie Startnotitie POP-MER

Geacht College,

Het Comité Regio Groningen-Haren reageert hierbij op de startnotitie MER Provinciaal Omgevingsplan (POP) Regio Groningen. Het Comité Regio Groningen-Haren zet zich in voor de kwaliteit van de leefomgeving voor mens en natuur in Groningen-Zuid en Haren. Momenteel heeft het Comité circa 100 leden en donateurs, die zich ieder op eigen wijze betrokken voelen bij de kwaliteit van hun leefomgeving en bezorgd zijn over de plannen rond de Zuidelijke Ringweg en de Regiovisie Groningen-Assen. Tot op heden hebben de activiteiten van het Comité betrekking op het organiseren van excursies en het reageren op de besluitvorming. Activiteiten gericht óp een breder publiek zijn in voorbereiding, evenals een formele rechtspersoonlijkheid. Deze reactie op de Startnotitie richt zich in eerste instantie op het gebied aan de zuidzijde van Groningen, maar is in algemene termen ook van toepassing op het overige landelijk gebied in de regio.

De bewoners uit de regio worden niet of nauwelijks betrokken bij de planvorming rond de Regiovisie. Dit verbaast ons, omdat het toch om de kwaliteit van ons aller leefomgeving gaat. Alleen de gemeente Haren heeft haar burgers goed geïnformeerd en vormt in dat opzicht een positieve uitzondering. Naar ons idee is er behoefte aan een openbaar debat, waarin de bewoners van de regio zich kunnen uitspreken over hun ideeën over de 'meest gewenste zoekrichting' of 'voorkeursalternatief'. Helaas moeten wij signaleren dat de handtekeningen van de bestuurders onder het Convenant een open discussie hebben belemmerd en dat de strakke planning van het POP opnieuw geen ruimte biedt aan werkelijke inspraak en betrokkenheid van burgers. Het lijkt wel of de politici en bestuurders het niet meer aandurven om met hun kiezers in gesprek te gaan.

De voorgenomen activiteit is naar onze mening vaag omschreven. Wij verzoeken u deze nader te concretiseren en te onderbouwen wat betreft het aantal woningen en het oppervlak bedrijventerrein. De noodzaak om op deze schaal een nieuwe claim te leggen op het landelijke gebied is onvoldoende aangetoond en staat ter discussie. Het bouwen binnen huidige stadsgrenzen en het verbeteren van na-oorlogse wijken moeten in het MER positief beoordeeld worden.

Het Comité vraagt aandacht voor de betekenis die het landelijk gebied rond de stad Groningen momenteel vervult als onderdeel van de woonomgeving van dorps- en stadsbewoners in de regio. Een gebied als het 'tussengebied', de groene zone tussen Groningen en Haren, is van grote betekenis om stadsbewoners het gevoel te geven dat ze aan de rand van de stad wonen en de natuur om de hoek hebben. Ook voor de vele fietsforensen tussen Haren en Groningen vormt het tussengebied de (enige) dagelijkse ontmoeting met natuur en landschap. Meer in het algemeen geldt dat het karakter van 'stad en ommeland' voor veel bewoners de reden is dat ze met plezier in de regio Groningen wonen. Grootschalige woningbouw, aanleg van een zuidtangent en nieuwe bedrijventerreinen geven de regio een randstedelijk karakter. In het MER moet duidelijk naar voren komen in hoeverre het specifieke karakter van de regio door de voorgenomen activiteit wordt aangetast. Belangrijk criterium hierbij is de totale ruimtelijke claim van de voorgenomen activiteit; deze moet tot een minimum worden beperkt. Alleen op die manier blijft er nog (leef)ruimte over voor de natuur en voor huidige en toekomstige bewoners van de regio.

Het tussengebied heeft betekenis als leefgebied voor zeldzame vogels als Kerkuil, Paapje en Zomertaling. De graslanden vormen een belangrijk broedgebied voor weidevogels, waaronder Grutto en Tureluur. Zeldzame plantensoorten als Hop, Muskuskruid en Gulden boterbloem vertonen een duidelijke samenhang met bodem en water. Het tussengebied functioneert als ecologische verbinding tussen de beekdalen aan weerszijden van de Hondsrug en vormt daarmee een schakel tussen Paterswoldsemeer en Zuidlaardermeergebied. Vleermuizen uit de stad zoeken er naar voedsel en de Eekhoorn bereikt via het tussengebied de stadsparken. Ons Comité is bereid om nadere inventarisatiegegevens van het tussengebied te verschaffen.

Ook landschappelijk is het tussengebied zeer waardevol. Er zijn tal van cultuurhistorische landschapskenmerken bewaard gebleven, waaronder de locatie van het vroegere klooster in Essen en historische elementen als de Noorderzanddijk en de Helpermaar. Het tussengebied is aardkundig van betekenis door de gave, onbebouwde dwarsdoorsnede over de Hondsrug. De kwaliteiten van het landschap zijn voor een belangrijk deel onvervangbaar.

Genoemde omgevingskwaliteiten moeten in het MER bij de beschrijving van de bestaande toestand worden onderkend. Het Comité vreest dat de voorgenomen activiteit desastreuze gevolgen heeft voor natuur- en landschapswaarden, vooral ook omdat deze waarden worden 'benut' bij de bouw van nieuwe woonwijken. Het areaal landelijk gebied wordt sterk ingekrompen en opgedeeld in geïsoleerde restruimtes, elk met een hoge mate van verstoring. Dergelijke effecten moeten in het MER in beeld worden gebracht. Hierbij moet rekening worden gehouden met het gegeven dat de procedures voor woningbouw en aanleg van bedrijventerreinen aanzienlijk harder zijn en sneller verlopen dan die voor natuurontwikkeling en bosaanleg.

De landbouw draagt op dit moment in belangrijke mate bij aan de kwaliteiten van het landelijk gebied in de gemeente Haren, niet in de laatste plaats door de verantwoorde wijze waarop verschillende veehouders omgaan met natuur, landschap en milieu. Het MER moet duidelijk aangeven wat de consequenties zijn van de voorgenomen activiteit voor de landbouw, bijvoorbeeld in het tussengebied. Met de landbouw zou ook het cultuurlandschap verdwijnen, waarmee de natuur- en landschapswaarden zo nauw verweven zijn.

De milieu-effecten van de aanpassing van de Zuidelijke Ringweg Groningen worden in een aparte m.e.r.-studie onderzocht. Wij willen u echter vragen om in het kader van de m.e.r.-studie POP Regio Groningen deze effecten te plaatsen in het bredere perspectief van het begrip 'omgevingskwaliteit'. Zo doet aanleg van een zuidtangent ernstig afbreuk aan natuur en landschap in het tussengebied èn aan de kwaliteit van de leefomgeving van de bewoners van Groningen en Haren, niet in de laatste plaats door de nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen die een dergelijke weg oproept. Aanleg van nieuw asfalt in de regio geeft alle ruimte aan een verdere groei van het autoverkeer, waardoor ook de kwaliteit van de stedelijke leefomgeving wordt aangetast. In het POP moet een maximale inspanning geleverd worden om de automobiliteit te beperken en het MER moet hiervoor de mogelijkheden aanreiken.

Samenvattend vraagt het Comité u met nadruk om oog te hebben voor de wijze waarop bewoners van de regio tegen de kwaliteit van hun leefomgeving aankijken. Wij pleiten voor handhaving van een groen tussengebied met ruimte voor de landbouw, niet alleen vanwege de aanwezige natuur- en landschapswaarden, maar ook vanwege de betekenis die het gebied vervult voor bewoners van de regio. Deze optie moet minimaal deel uitmaken van het meest milieuvriendelijke alternatief en wat ons betreft ook van uw voorkeursalternatief.

Hoogachtend,

M. Duim
voorzitter Comité Regio Groningen-Haren

16189 AFD.. Rn
ING. 07 NOV 199
KLASS.NR. -1.7

MILIEUFEDERATIE GRONINGEN
Postbus 1020, 9701 BA Groningen Tel. 050 3130800 / 3186146 Fax 050 3136821 Giro 2999383

Aan: College GS Groningen
Postbus 610
9700 AP Groningen

betreft: commentaar startnotitie
POP regio Groningen
ons kenmerk: 97/271

Groningen, 06-11-97

Geacht College,

De Milieufederatie Groningen, de Stichting Het Groninger Landschap en de IVN Natuur- en Milieuwerkgroep Haren reageren graag op de startnotitie voor het Milieueffectrapport Provinciaal Omgevingsplan Regio Groningen. Deze startnotitie dient een uitwerking te zijn van het convenant Regiovisie Groningen-Assen 2030. Wil een MER werkelijk de effecten van de voornemens op natuur, milieu en landschap in beeld brengen, dan zijn er naar onze mening een aantal verbeteringen in de startnotitie wenselijk. Onze voorstellen beschrijven wij hieronder.

Begrenzing gebied

Naar onze mening is een van de sterke punten in de aanpak van het convenant voor Groningen-Assen 2030 dat de ruimtelijke ontwikkelingen voor een groter gebied met elkaar in verband worden gebracht. Deze startnotitie wil slechts de milieu-effecten in het Groninger deel van het plangebied in beeld brengen. Daardoor gaat het overzicht in de samenhang tussen Groninger en Drentse ontwikkelingen verloren. Wij vinden dit jammer, omdat veel belangrijke natuur- en landschapswaarden nauw met elkaar samenhangen en veel milieu-effecten beïnvloed worden door Groninger en Drentse afspraken. Voorbeelden hiervan zijn de hydrologische situatie (beeksystemen met bovenstroomse delen in Drenthe en benedenstroomse delen in Groningen), natuurgebieden en besloten landschappen die zich uitstrekken over de provinciegrens, de verdeling van de woningbouw tussen Groninger en Drentse gemeenten en de mobiliteitseffecten die de woningbouw zal oproepen. Voor al deze onderwerpen is een integrale beoordeling van de effecten gewenst.
Daarom zou het MER sterk aan waarde winnen als er één MER zou worden opgesteld voor het gehele Gronings-Drentse plangebied. Nu voor het Drentse POP helaas besloten is geen MER in te stellen, dient het Groninger MER zich in elk geval uit te spreken over alle aspecten van de aansluitingen Groningen-Drenthe, zoals mobiliteit, relatie tussen de woningbouwprogramma's en landschappelijke integratie (beekdalen, Hondsrug-landschap, Hunzevisie).

Onzekerheden

In de startnotitie staat dat veel prognoses nog onzeker of algemeen van aard zijn. Daardoor kunnen de effecten op natuur, milieu en landschap nog sterk variëren. Het lijkt ons belangrijk dat bij de opstelling van het MER uitgegaan wordt van "worst-case scenario's", zodat voorkomen wordt dat later blijkt dat de aantasting zwaarder uitvalt dan voorzien. In hfdst. 3 worden de verschillende onderdelen van het plan naar onze mening te weinig systematisch beschreven. Ook wordt geen helder onderscheid gemaakt tussen de vaste en variabele onderdelen van het plan. In de MER zullen de landschappelijke en ecologische gevolgen van lagere aantallen nieuwbouwwoningen en minder hectares bedrijventerreinen moeten worden

afgewogen tegen de wel zeer hoge nu gehanteerde aantallen. Ook verdient de relatie met de Blauwe Stad nadere aandacht.
Het is ons verder niet duidelijk wat binnen deze context de relevantie is van de elfde doelstelling: het garanderen van aanvaardbare veiligheid voor de inwoners.

Water

De gezamenlijke natuurbeschermingsorganisaties hebben in hun commentaar (Stad en Ommeland) benadrukt dat een stroomgebiedsbenadering (gebruikmakend van de beeksystemen van Hunze, Drentse A en Peizerdiep) erg belangrijk is. We missen deze gedachte als uitgangspunt voor de voorgenomen activiteiten. Verder is de relatie tussen de waterrijke woonwijken en de beeksystemen onduidelijk (p.10, 3.4).
Wat in de startnotitie bedoeld wordt met de watermachine verdient verheldering.

Overig

De formulering van de startnotitie is naar onze mening vaak modieus en niet altijd even helder (blz. 9: "nieuwbouw moet gericht zijn op een kwaliteitsslag", "het POP is een proces waarmee de MER annex is", enz.). We hopen dat de richtlijnen voor het MER zakelijker bewoord zullen zijn.

Op tekstonderdelen hebben wij de volgende aanvullingen:
p.11 onder 4.1 toevoegen:
- ecologische verbindingen via land en via water;
p.12 toevoegen bij de belangrijkste vraagstellingen:
- consequenties van woningbouw en/of bedrijventerreinen voor de functie van het tussengebied Groningen/Haren,
- consequenties voor natuur en landschap van de bouw van 1500 woningen in Eelde,
- consequenties voor natuur en landschap van 1000 ha bedrijventerrein,
- de mogelijkheden om het fietsen in woon/werkverkeer te bevorderen;
p.13 onder 6.2 toevoegen:
- gebiedsvisie EHS-Haren
p.14 onder 7 toevoegen bij "meest relevante effecten":
- ecologische verbindingen,
- agrarische functies;
bij de kaarten:
- helaas is kaart 1 even onduidelijk als die bij het convenant; de legenda ontbreekt,
- kaarten 2 en 3 zijn te grootschalig om de effecten voor natuur en landschap goed te kunnen beoordelen. Op kaart 2 ontbreken bossen (die wel op kaart 3 zijn te zien). De EHS en uitwerkingen ontbreken, evenals de geplande verbindingszones.
Al met al bieden de kaarten onvoldoende houvast voor de toetsing van de effecten van de voornemens op natuur en landschap.

We zijn benieuwd naar de richtlijnen en hopen daarin veel van onze aandachtspunten aan te treffen.

Hoogachtend, namens het bestuur van de Milieufederatie Groningen en mede namens Het Groninger Landschap en de IVN natuur en milieuwerkgroep Haren,

drs. A.C. van Klinken,
medewerker natuur en landschap.

Waterschap Hunze en Aa

Provincie Groningen
Dienst Ruimte en Milieu
Posbus 630
9700 AP GRONINGEN

CORR.NR 16030 DIENST: RMA AFD.:
IN: 5 NOV 1997
KLASSE: -1.7
BIJL. N

Annerweg 32
9471 KV Zuidlaren
Postbus 95
9470 AB Zuidlaren
Tel (050) 402 28 00
Fax (050) 409 04 07

Datum	Ons kenmerk	Behandeld door
4 november 1997	29502774.97	J.J. Visser-Holst
Bijlage(n)	**Uw brief**	**Doorkiesnummer**
	9 oktober 1997	050 - 4022843

Onderwerp
Milieu-effectrapport Provinciaal Omgevingsplan Regio Groningen

Geachte heer, mevrouw,

Naar aanleiding van uw bovengenoemde brief, kenmerk 97/14.095/4,RMA inzake het voornemen van Provinciale Staten van Groningen om een Provinciaal Omgevingsplan voor de Regio Groningen op te stellen berichten wij u hierbij het volgende.

In uw brief geeft u aan dat wij tot en met 10 november 1997 in de gelegenheid worden gesteld om advies uit te brengen inzake de de door u opgestelde richtlijnen.
Echter uw brief met bijlagen wordt pas op 19 november a.s. in de vergadering van het dagelijks bestuur van het waterschap Hunze en Aa behandeld.
Wij verzoek u derhalve om uitstel van reageren tot 20 november 1997.

Wij vertrouwen erop dat u aan ons verzoek tegemoet wilt komen en zien een bevestiging graag tegemoet.

Hoogachtend,

het dagelijks bestuur van
het waterschap Hunze en Aa,

H. Buiter,
voorzitter.

J.B. Oostenbrink,
secretaris.

N.V. Nederlandse Gasunie

Gasunie

Gedeputeerde Staten van Groningen
Dienst Ruimte en Milieu
T.a.v. mevrouw C. Schraa-Mentink
Postbus 630
9700 AP GRONINGEN

Postbus 19
9700 MA Groningen
Concourslaan 17
Telefoon (050) 521 91 11
Telefax (050) 521 19 99
Telex 53448
BTW-nummer NL007239348B01
Handelsregister Groningen 02029700

CORR.NR. 16192 DNST. RMA
ING 17 NOV 1997
KLASS.NR. -1.7 BIJL N

Ons kenmerk: TN/G 97.461 Datum: 5 november 1997
Uw kenmerk: Doorkiesnr.: 050-5212036

Onderwerp: Startnotitie Provinciaal Omgevingsplan Regio Groningen

Geacht College,

Naar aanleiding van de ter inzage gelegde startnotitie, als bovengenoemd, vragen wij uw aandacht voor het volgende.

In het gebied dat betrokken is bij bovengenoemd omgevingsplan, zijn hoge druk gastransportleidingen met bijbehorende installaties van onze maatschappij gelegen.

De diameters van deze leidingen variëren van 100 mm t/m 1200 mm en zij worden onder de werkdrukken 39,2 en 66,2 bar bedreven.

Wij zijn van mening dat de ligging van de gastransportleidingen en de installaties bepalend kunnen zijn voor de inrichting van het onderhavige gebied.

Ten aanzien van ruimtelijke ontwikkelingen in de omgeving van bestaande gastransportleidingen van onze maatschappij willen wij u wijzen op de van toepassing zijnde toetsings- en veiligheidsafstanden, zoals die zijn neergelegd in de Richtlijn van het Ministerie van VROM DGMH/B nr. 0104004, d.d. 26 november en de NEN 3650 "Eisen voor stalen transportleidingsystemen".

Wij gaan ervan uit dat bij de planontwikkeling buisleidingen worden beschouwd als een transportmodaliteit die gelijkwaardig is aan het vervoer over de weg, via het spoor of per schip.

Wij zullen het dan ook op prijs stellen, indien door het bevoegd gezag bij de vaststelling van de richtlijnen voor het milieu-effectrapport bepalingen worden opgenomen, waardoor bij de keuze van de maatregelen de leidingen van onze maatschappij worden meegewogen.

N.V. Nederlandse Gasunie

Gasunie

Datum: 5 november 1997
Ons kenmerk: TN/G 97.461
Blad : 2

Voor de consequenties en de te treffen maatregelen is het noodzakelijk bij het opstellen van het MER reeds overleg te voeren met onze maatschappij.
Hiervoor kan contact worden opgenomen met de heer A.J. Glas, bereikbaar in ons kantoor te Groningen, Postbus 19, 9700 MA, telefoon (050) 521 10 22.

In afwachting van uw berichten, verblijven wij,

hoogachtend,

ing. W.J. Kolff

IVN VERENIGING VOOR NATUUR- EN MILIEUEDUCATIE
AFDELING GRONINGEN/HAREN
IVN NATUUR- EN MILIEUWERKGROEP HAREN
p/a Onnerweg 41, 9751 VB Haren; 5344548

7 nov. 1997

Secretariaat
Postbus 1573
9701 BN Groningen
Tel. 050-264440

betreft: Startnotitie MER-POP

CORR.NR 16297 AST RMA

Aan het College van Gedeputeerde Staten

Dienst Ruimte en Milieu
t.av. mv. Schraa

Provinciehuis
Groningen

Geacht College,

In aansluiting op de mede namens onze werkgroep opgestelde reactie van de Stichting Milieufederatie Groningen stelt de werkgroep er prijs op het volgende onder Uw aandacht te brengen.

Op kaart 4 staan pijlen, die mogelijke uitbreidingsrichtingen voor woningbouw suggereren voor de periode 2010 - 2030.
Eén van deze pijlen is vanuit Klein Martijn gericht op het hart van de buurtschap Essen.
Het mag duidelijk zijn dat niemand die hart heeft voor de waarde van dit landschap en de cultuurhistorische betekenis van Essen,als plaats van het vroegere klooster, deze ontwikkeling zou willen bevorderen.
De werkgroep ziet deze pijl dus als een slip of the pen en verzoekt U daarom dringend deze pijl te doen verwijderen.

Hoogachtend,

M. Duijm, coördinator van de werkgroep

gemeente Winsum

G.S. provincie Groningen
t.a.v. ing. G.C.Koeling
Postbus 630
9700 AP Groningen

CORR.NR. 16266 ... R MA
ING. 0 NOV ...
-1.7

Datum 6 november 1997
Uw brief van 9 oktober 1997
Ons kenmerk FWB/ 2480
Doorkiesnummer 0595-447775
Onderwerp Mer Provinciaal Omgevingsplan Regio Groningen; startnotitie

Geacht College,

De startnotitie geeft ons, gehoord de Raadscommissie Ruimte, aanleiding tot onderstaande opmerkingen:

1. In hoofdstuk 3.3 ,wordt als regiovisiegebied genoemd, onder meer, de gemeente "Winsum (deels)". Wij hadden tot nu toe begrepen dat onze gehele gemeente binnen de begrenzing van het gebied viel.

2. In hoofdstuk 3.4 staat vermeld: "De kernen in het noordelijk kleigebied bouwen in de planperiode ca. 1/3 deel van hun quotum tot 2030". Ons inziens spoort dit niet met de behoefteberekeningen. In onze gemeente is sprake van een verhouding van 62%, 27%, 11%, voor de respectievelijke perioden 1997-2010, 2010-2020, en 2020-2030.

3. De Koningslaagte en het Reitdiepdal hebben grote landschappelijke, natuurlijke en cultuurhistorische waarde. Wij hechten eraan dat ook reeds in deze m.e.r. aandacht wordt geschonken aan de gevolgen van de realisatie van de in deze gebieden voorgenomen bouwlocaties en van de noordelijke rondweg en dat de mogelijke alternatieven worden onderzocht, terwille van de consistentie van beleid en de uitvoering daarvan.
Als alternatief voor de bouwlocaties dient o.i een (gedeeltelijke) realisering van de woningbouwtaakstelling aan de noordzijde van de stad Groningen in en bij de dorpen langs de spoorlijn Groningen-Winsum te worden onderzocht.

Hoogachtend,

Burgemeester en Wethouders van Winsum,
namens dezen,

(F.W.Bisschop, afdeling Ruimte)

VERZONDEN 07 NOV. 1997

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat

Directie Noord-Nederland

Aan
Gedeputeerde Staten van de provincie
Groningen
Dienst Ruimte en Milieu
t.a.v. mevr. Schraa-Mentink
Postbus 630
9700 AP GRONINGEN

CORR.NR 16455 RMA
BIJL
-1.7

Contactpersoon
mevr. mr. T.S. Reinke

Doorkiesnummer
(058) 234 41 58

Datum
11 JUL 1997

Bijlage(n)
-

Ons kenmerk
DNN 97/8595

Uw kenmerk
-

Onderwerp
Advies richtlijnen Provinciaal Omgevingsplan Groningen.

Geacht college,

Medio dit jaar is de Regiovisie Groningen-Assen 2030 tot stand gekomen. Vanuit een integrale benadering wordt de voorgenomen activiteit nu verder uitgewerkt. Het feit dat alleen voor het opstellen van een MER voor het Groningse gedeelte van de Regiovisie is gekozen wordt als een gemiste kans ervaren. Veel ontwikkelingen in beide provincies - onder meer op het gebied van verkeer en vervoer- staan niet op zichzelf, maar beïnvloeden elkaar over en weer. In een gezamenlijke MER zou deze wisselwerking beter aan bod komen.

In het navolgende wordt -de hoofdstukindeling van de startnotitie volgend- weergegeven wat van belang wordt geacht om tevens in de richtlijnen op te nemen.

Algemeen
In de regiovisie zijn verschillende scenario's uitgewerkt. Aanbevolen wordt ook bij het opstellen van het MER met scenario's te werken. Door deze werkwijze wordt een robuustheidsanalyse toegepast en ontstaat inzicht in de toekomstwaarde van de alternatieven bij de verschillende toekomstbeelden.

Algemene doelstellingen
De algemene doelstelling van het voornemen is niet duidelijk verwoord en staat maar deels in relatie tot de voorgenomen activiteit. Ook de meer concrete opsomming van mogelijke uitwerkingen biedt geen verder inzicht. Beter is de doelstellingen te zien in relatie tot de convenantuitspraken, wellicht aangevuld met de uitwerking van de regiovisie door de verschillende werkgroepen.

Postadres Postbus 2301, 8901 JH, Leeuwarden
Bezoekadres "Middelzeehuys", Zuidersingel 3, Leeuwarden

Telefoon (058) 234 43 44
Telefax 058-2344136

Bereikbaar 400 meter links van het N.S.-station

De verdubbeling van de N33 wordt als doelstelling opgevoerd. Een verdubbeling van dit weggedeelte wordt door mij op dit moment niet voorzien. (overigens is de Minister van Verkeer en Waterstaat Bevoegd Gezag voor het nemen van een besluit over een verdubbeling van de N33).

Door in de kernen Zuidhorn, Bedum en Winsum alleen voor de natuurlijke aanwas te laten bouwen wordt een bijdrage in de instandhouding/betere benutting van de bestaande railinfrastructuur geminimaliseerd. Gevraagd wordt om bij het opstellen van het MER aandacht hieraan te besteden en varianten met een groter bouwvolume voor deze kernen mee te nemen. In dit verband wordt er nog op gewezen dat bij de uitwerking van het thema verkeer en vervoer hier ook rekening mee is gehouden.

Verdere toelichting op de periode tot 2015.
Ten aanzien van de Zuidelijke Ringweg staat vermeld dat ervan uitgegaan wordt dat het probleem van de Zuidelijke Ringweg wordt opgelost door de aanleg van een nieuw zuidtangent tussen Haren en Groningen of door de optimalisering van de huidige Ringweg. Hiermee wordt een voorschot genomen op de uiteindelijke besluitvorming. Momenteel wordt namelijk gewerkt aan de totstandkoming van de Trajectnota/MER. Welke oplossing uiteindelijk door de Minister in het Tracébesluit wordt opgenomen is - gezien de stand van de procedure- nu nog niet te zeggen.
In de startnotitie worden twee varianten als oplossing voor de problematiek van de Zuidelijke Ringweg aangegeven. Uit de tekst wordt niet duidelijk of er nu twee varianten worden uitgewerkt, een met aanleg van de zuidtangent en een zonder de zuidtangent, met ombouw van de bestaande weg.

Autonome ontwikkeling.
Onduidelijk is met welke plannen in de autonome ontwikkeling rekening wordt gehouden. Aanbevolen wordt om hierbij alleen uit te gaan van vastgestelde plannen en beleid.

Alternatieven van de voorgenomen activiteiten
In dit hoofdstuk zijn ten aanzien van het opstellen van het MER een tweetal vraagstellingen naar voren gebracht. Een aanvullende vraagstelling zou kunnen zijn woningbouw(locaties) en de mogelijkheden voor het ontwikkelen van een hoogwaardig openbaar vervoersysteem.

Beoordelingskader en omgevingseffecten
Bij de beschrijving van de probleemstelling worden voor een deel expliciete doelen en randvoorwaarden aangegeven, die bij het beoordelingskader echter niet terugkomen. Het is wenselijk dat terugdringing van de groei van de automobiliteit en beperking van het ruimtebeslag (voor wonen en werken) in het landelijk gebied worden opgenomen in het beoordelingskader.
Bij het onderdeel mobiliteit staat aangegeven dat gekeken wordt naar de effecten van de mobiliteit op diverse aspecten. Voorop moet echter staan de beoordeling van de mobiliteitseffecten zelf van de voorgenomen activiteiten en secundair de effecten van die mobiliteit op de genoemde verschillende aspecten.
Verder verdient het aanbeveling om de duurzaamheidsaspecten te zien in relatie tot de toekomstwaarde van de alternatieven voor alle beschouwde aspecten. Een scenariobenadering kan daarbij behulpzaam zijn.

Bij het onderdeel woon- en leefmilieu zou ook getoetst kunnen worden aan de aspecten sociale barrierewerking en trillingen.
Rest mij tot slot u veel succes toe te wensen met het opstellen van het MER.

Hoogachtend,

DE WND. HOOFDINGENIEUR-DIRECTEUR,

mr. A.H.Z. Steinmetz

Ministerie van
Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Directie Noord

CORR.NR. 16452 | DNST. R | AFD. MA
ING 2 NOV 97
KLASS.NR. -1.73 | BIJL J/N

Aan Gedeputeerde Staten van de
provincie Groningen
p/a Dienst Ruimte en Milieu
Postbus 630
9700 AP Groningen

landbouw, natuurbeheer en visserij

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk	datum
9 oktober 1997	Nr:97/14.095/3,RMA	972333 LK/PEC	10 november 1997

onderwerp	doorkiesnummer	bijlagen
startnotitie M.e.r. Provinciaal Omgevingsplan Regio Groningen.	5992344	

Naar aanleiding van de startnotitie MER Provinciaal omgevingsplan Regio Groningen maak ik graag van de gelegenheid gebruik opmerkingen te maken, mede ten behoeve van het op te stellen richtlijnenadvies.

Ten aanzien van de verwachte milieu-effecten wordt door u (in par.7) in een beoordelingskader aangegeven welke categorieën van effekten u op de schaal van de regio het meest relevant vindt. Daarin kan ik me redelijk vinden.

Over het algemeen verwacht ik dat de effecten met name op zullen treden indien er op redelijke schaal sprake is van funktiewijzigingen ten behoeve van woonfunkties en bedrijventerreinen.
Zoals u in de startnotitie ook aangeeft zal het MER voornamelijk worden gericht op het vinden van de beste lokaties voor de voorgenomen aktiviteiten.
In dat kader zou ik u willen vragen met name ook in te gaan op de mogelijkheden die herstructurering van bestaande bedrijventerreinen en woonwijken op kunnen leveren. Daardoor kunnen mijns insziens het ruimtegebruik en de daaruit voortkomende milieu-effekten worden beperkt of over een zo lang mogelijke termijn worden uitgesmeerd.

De stedelijke ontwikkelingen van Groningen zijn aanleiding geweest om het gebied op te nemen als uit te werken Stadslandschap.
Daarom zou ik het op prijs stellen als de te onderzoeken milieu-effekten zoveel mogelijk zicht geven op de mogelijkheid om deze uit te werken volgens de strategie "Ecologische planning" zoals die is aangegeven in de Visie Stadslandschappen.
Daarbij denk ik met name aan de rol die de openbare ruimtes kunnen vervullen als verlenging van de ecologische structuren in de omgeving en de wijze waarop de waterhuishoudkundige inrichting een bijdrage kan leveren aan een duurzaam watersysteem.

Postadres:
Postbus 30032
9700 RM Groningen
Telefoon: 050 - 599 23 00
Fax: 050 - 599 23 99

Bezoekadres:
Cascadeplein 6
9726 AD Groningen

Het is niet eenvoudig om vanuit de voorgenomen aktiviteit te anticiperen op alle mogelijke relevante milieu-effecten, mede door de relaties die bestaan met ontwikkelingen waarvoor reeds Merprocedure's lopen (twee landinrichtingsprojecten, bedrijventerrein zuidoost, zuidelijke ringweg en VAGRON).
Daarom stel ik het op prijs dat u mij heeft uitgenodigd om voor de begeleiding van de opstelling van de MER een vertegenwoordiger van mijn Directie in de klankbordgroep af te vaardigen. Daarbij ga ik er van uit dat deze in de fase van het uitwerken van de voorgenomen aktiviteiten nader kan adviseren over relevante richtlijnen.

De Directeur,

Ir. D.P. Visser

gemeente leek

Tolberterstraat 66
9351 BJ Leek
Postbus 100
9350 AC Leek
Telefoon (0594) 55 15 15
Telefax (0594) 51 75 12
Leek is bereikbaar met de (VEONN) buslijnen 81, 85, 88 en 181 vanaf Groningen

CORR.NR. 16.371 DNST AFD RMA
ING 1 NOV 1997
KLASS.NR -1.7 BIJL 1

AAN: Gedeputeerde Staten van Groningen
Dienst Ruimte en Milieu
Postbus 630
9700 AP GRONINGEN

UW BRIEF VAN:	UW KENMERK:	ONS KENMERK:	LEEK,
9 oktober 1997	97/14.095/2,RMA	RT/JW	10 NOV. 1997

ONDERWERP:
Reactie op startnotitie MER.

Geacht college,

Naar aanleiding van uw bovengenoemd schrijven inzake nevenvermeld onderwerp, delen wij u het volgende mee.

Met belangstelling hebben wij kennisgenomen van de startnotitie voor de milieu-effect rapportage (MER) voor het Provinciaal Omgevingsplan (POP) Regio Groningen.
In beginsel kunnen wij instemmen met de richtlijnen uit de startnotitie. De doelstellingen van de voorgenomen activiteiten omschreven komen immers overeen met hetgeen in de Regiovisie Groningen-Assen 2030 en in de eerste versie van de nota uitwerkingen Regiovisie Groningen-Assen 2030 is opgenomen. Op deze laatste nota is door de gemeente Leek een afzonderlijke reactie gegeven (brief d.d. 22-10-1997). Deze laatste reactie wordt geacht onderdeel uit te maken van de onderhavige reactie, voorzover het de voorgenomen activiteiten betreffen die MER-plichtig zijn (woningbouw, bedrijventerrein). In dat verband wordt belang gehecht aan de opmerkingen in de startnotitie dat de voorgenomen activiteiten op basis van de huidige inzichten zijn omschreven en dat de locaties op de als bijlage bijgevoegde globale POP-kaart als indicatief moeten worden beschouwd (zie paragrafen 3.2 en 3.3). Bovendien zal een ambtelijke werkgroep van Roden en Leek (locatieonderzoek bedrijventerreinen) binnenkort rapporteren. Met de projectleiding Regiovisie is afgesproken dat deze rapportage zal worden ingebracht als gemeentelijke insteek voor het POP.

Met de aanpak zoals die wordt voorgesteld in de hoofdstukken 4 tot en met 7 van de startnotitie kan eveneens worden ingestemd.
Hierbij wordt echter wel opgemerkt dat er ook voor het POP Drenthe onzes inziens evenzeer een wettelijke MER-plicht bestaat. Uit de startnotitie wordt niet duidelijk hoe tot onderlinge afstemming wordt gekomen.

COLL.:

Wilt u meer weten naar aanleiding van deze brief, dan kunt u vragen naar afdeling toestelnr. (doorkiesnummer)

Verzoeke bij beantwoording datum en kenmerk van deze brief te vermelden.

Gemeentehuis geopend van ma. t/m vr. 8-12 uur

De verdere gemeentelijke inbreng zal geschieden in de nog in te stellen ambtelijke klankbordgroep, waarin een vertegenwoordiger van de sector VROM namens de gemeente Leek zitting zal nemen. Uiteraard zullen wij in het kader van het op te stellen concept-POP gebruik maken van de mogelijkheden om nader inhoudelijk te reageren. Wij gaan er vanuit dat in dat kader sprake zal zijn van een inhoudelijke coördinatie met de MER.

Wij verzoeken u het vorenstaande te betrekken bij de vaststelling van de richtlijnen van de MER.

Burgemeester en wethouders van Leek:

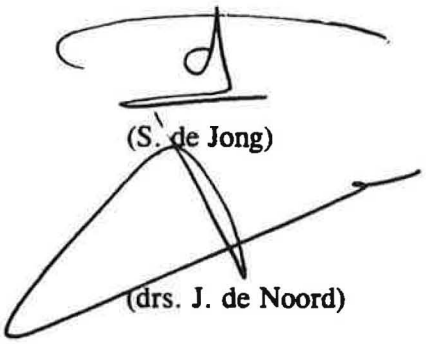

(S. de Jong) , burgemeester.

(drs. J. de Noord) , secretaris.

2 ex. VROM (J. Robot en R. Thedinga)
GSGRON.MER

N L T O

S E C R E T A R I A A T

Het college van Gedeputeerde Staten van Groningen
p/a Dienst Ruimte en Milieu
t.a.v. mevrouw C. Schraa-Mentink
Postbus 630
9700 AP GRONINGEN

CORR.NR. 16387 | DNST. AFD.: RMA
ING. 11 NOV 1997
KLASS.NR. -1.7 | IN

Datum : 10 november 1997

Onderwerp : richtlijnen milieu-effectrapportage P.O.P. Regio Groningen

Ons kenmerk : G2b-8219.bs

Behandeld door : drs H.J.C. Senden

Geacht College,

Naar aanleiding van de startnotitie voor het milieu-effectrapport ten behoeve van het Provinciaal Omgevingsplan Regio Groningen (POP) willen wij graag van de geboden gelegenheid gebruik maken om het volgende onder uw aandacht te brengen.

Op pagina 6 van de startnotitie wordt met betrekking tot de inhoud van het MER het volgende opgemerkt: "Gezien de veelheid aan activiteiten die in het POP geregeld moeten worden, zal in het MER het accent uiteraard komen te liggen op de m.e.r.-plichtige activiteiten. Vanwege het feit dat het hier een integraal plan betreft, zullen naast inzicht in milieugevolgen ook de mogelijke effecten op andere omgevingsaspecten als water, ruimte en mobiliteit in beschouwing worden genomen."

Het behoeft geen nader betoog dat de landbouw, als belangrijkste gebruiker/beheerder van het landelijk gebied, met de meeste activiteiten/aspecten van dit integrale omgevingsplan te maken zal krijgen. Derhalve zouden wij erop willen aandringen om ook in het milieu-effectrapport de mogelijke positieve en negatieve effecten voor de landbouw per alternatief te betrekken.

Hierbij kan worden gedacht aan aspecten zoals:
- ontwikkelingsmogelijkheden voor de agrarische sector in het algemeen
- gevolgen van de ruimtelijke claims i.c. de omvang en situering van de grondclaims, de versnippering en/of aantasting van de landbouwstructuur en de ontwikkelingsmogelijkheden van en beperkingen voor de omliggende agrarische bedrijven.

Noordelijke Land- en Tuinbouw Organisatie
Oostersingel 23-25 Postbus 170 9400 AD Assen
Telefoon: (0592) 305666 Fax: (0592) 316211
Rabobank Assen: 302800107 Postbank 821312
K.v.K. Meppel 40048607

- gevolgen voor de basisinrichting voor de landbouw (waterhuishouding, verkaveling, ontsluiting e.d.)

Wij vertrouwen erop dat u met bovenstaande punten rekening zult houden bij de vaststelling van de richtlijnen waaraan het MER ten behoeve van het POP Regio Groningen moet voldoen.

Hoogachtend,

A.J. Maat
Secretaris

waprog

N.V. Waterleidingmaatschappij
voor de provincie Groningen
Postbus 24
9700 AA Groningen
Bezoekadres: Phebensstraat 1
Tel. (050) 318 23 11*
Fax (050) 312 25 34
BNG 28.50.10.565

16.380 RmA
-17 1

Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen
p/a Dienst Ruimte en Milieu
Postbus 630
9700 AP Groningen

Behandeld door
J.K. Tamminga

Telefoonnummer
(050)3657659

Uw brief d.d. / Kenmerk

Onderwerp	Bijlage(n)	Groningen,	Nummer
MER t.b.v. POP Groningen		10-11-1997	Ta31

Hierbij reageren wij op de startnotitie, die u heeft opgesteld voor de MER ten behoeve van het POP Groningen. Onze reactie heeft betrekking op die elementen die direct of indirect een raakvlak hebben met de drinkwatervoorziening.

Wij vinden het teleurstellend om te constateren dat op pagina 8 van de startnotitie als één van de doelstellingen van het POP wordt aangegeven: 'oppervlaktewaterwinning bevorderen in combinatie met natuurontwikkeling'. Het verdient sterk de voorkeur om drinkwater uit grondwater te winnen, vanuit de aspecten kwaliteit, bacteriologische betrouwbaarheid, leveringszekerheid en kosten. U constateert dit terecht in het vigerende waterhuishoudingsplan. Grondwaterwinning dient daarbij naar onze mening op een duurzame wijze ingepast te worden in het gebied, waarbij veelal goede combinaties met natuurontwikkeling mogelijk zijn. Deze combinatie is op basis van de huidige inzichten in het wingebied Onnen goed realiseerbaar. Het winnen van oppervlaktewater is in de noordelijke regio, op basis van de behoefteprognoses en de bestaande winningen, onnodig. Deze conclusie is overgenomen in het eindrapport van de werkgroep Water van het project uitwerking Regiovisie. *Wij stellen u daarom voor om in het POP als doelstelling te formuleren: 'het streven naar een combinatie van drinkwaterwinning en natuurontwikkeling'.*

Met betrekking tot de zinsnede op pagina 10, waarin wordt gesproken over ondergrondse spaarbekkens, wijzen wij u erop dat dit concept ons niet bekend voorkomt. Ook in de Regiovisie is dit idee niet opgenomen. Er is bij de drinkwaterbedrijven ook geen behoefte aan een dergelijke constructie.

In het besluitvormingskader (pagina 13) wordt het huidige waterhuishoudingsplan meegenomen. In het Gorechtgebied wordt gestreefd naar het herstel van matig voedselarme, kwelafhankelijke vegetaties. De huidige inzichten wijzen erop dat het realiseren van kwel in de wortelzone in het Gorechtgebied slechts zeer beperkt mogelijk is. Verminderen van de grondwaterwinning levert slechts een marginale natuurwinst.

Wij zijn dan ook van mening dat het veel zinvoller is om de huidige grondwaterwinning te handhaven, in combinatie met het streven naar ontwikkeling van natuur, gerelateerd aan oppervlaktewater. *Het verminderen van de grondwaterwinning te Onnen leidt niet tot ontwikkeling van de gewenste vegetaties. Deze optie vervalt daarmee als oplossing voor de problematiek in het Gorechtgebied.*

Met betrekking tot de richtlijnen voor het MER zijn wij van mening dat daarin dient te worden opgenomen dat voor het bepalen van de effecten van de drinkwaterwinning op de natuur en de gewenste ontwikkelingsrichting van de drinkwaterbedrijven kennis wordt genomen van de volgende aspecten:

- het onderzoek 'Integraal waterbeheer Gorecht', dat door de drinkwaterbedrijven in 1996 en 1997 is uitgevoerd;
- de recente behoefteprognose van de drinkwaterbedrijven.

Hoogachtend,
N.V. Waterleidingmaatschappij
voor de provincie Groningen,

Milieudienst

gemeente Groningen

Postadres
Postbus 742
9700 AS Groningen

Tel. nr. (050) 367 10 00
Fax nr. 367 12 12

Postbank 881221
ABN/AMRO 57.13.92.601
BNG 28.50.61.879

Bezoekadres
Verlengde
Lodewijkstraat 51

10 minuten loopafstand van
Centraal station Groningen
5 minuten loopafstand van
bushalte lijn 1

In uw antwoord
graag datum en
kenmerk vermelden

Onderwerp M.e.r. Provinciaal Omgevingsplan Regio Groningen;

bekendmaking startnotitie

Telefoon 050 - 3671070

Aan: het College van Gedeputeerde Staten der provincie Groningen
Postbus 630,
9700AP Groningen

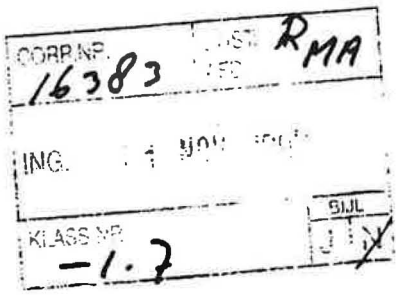

Datum	07.11.97	Ons kenmerk	MD97.80975
Bijlagen	1		
Uw brief van	09.10.97	Uw kenmerk	97/14.095/2,RMA

Geacht college,

Met interesse hebben wij kennis genomen van de startnotitie voor de milieu-effectrapportage. Deze milieu-effectrapportage wordt uitgevoerd in het kader van het Provinciaal Omgevingsplan voor de Regio Groningen. U stelt ons in de gelegenheid advies uit te brengen over de inhoud van de richtlijnen voor het MER en nodigt ons uit zitting te nemen in een in te stellen klankbordgroep.
Wij stellen voor dat namens onze gemeente de heer A.G. Hoogeveen, hoofd afdeling Beleid & Advies bij de Milieudienst, deelneemt aan deze klankbordgroep.
Wij willen van de gelegenheid gebruik maken om hier enige opmerkingen te maken bij de nu voorliggende tekst van de startnotitie.

Naar onze mening is de plankhard 2010/2030 ten behoeve van de startnotitie niet in alle opzichten geheel duidelijk en is niet volledig afgestemd met de Regiovisie 2030. Op de bij dit schrijven gevoegde kaart hebben wij de actuele stand van zaken voor onze gemeente weergegeven.
In de tekst komen de provinciegrensoverschrijdende aspecten nog te weinig tot uiting en is de relatie met het Drentse deel van de Regiovisie 2030 niet helder. Zo zal ons inziens een afstemming tussen de gemeenten Eelde, Haren en Groningen met betrekking tot bedrijventerreinen en woningbouw ook bij het op te stellen milieu-effectrapport betrokken moeten worden.

gemeente Groningen

Volgvel 1

Onderwerp M.e.r. Provinciaal Omgevingsplan Regio Groningen;

bekendmaking startnotitie

Met betrekking tot de door u genoemde beleidskader ontbreekt het door de provincie en gemeente gezamenlijk opgestelde Plan van Aanpak IMR-Suikerindustrie. Dit plan vormt mede basis voor beoordeling van de in hoofdstuk 4 beschreven bestaande toestand.
In de klankbordgroep zullen wij nader het de vigerende beleidskader aangeven. Te noemen valt ons Structuurplan, beleid met betrekking tot waterkwaliteit en -beheer en duurzaam bouwen.
Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Groningen,
namens hen,

drs. H.P. Bakker,
algemeen directeur

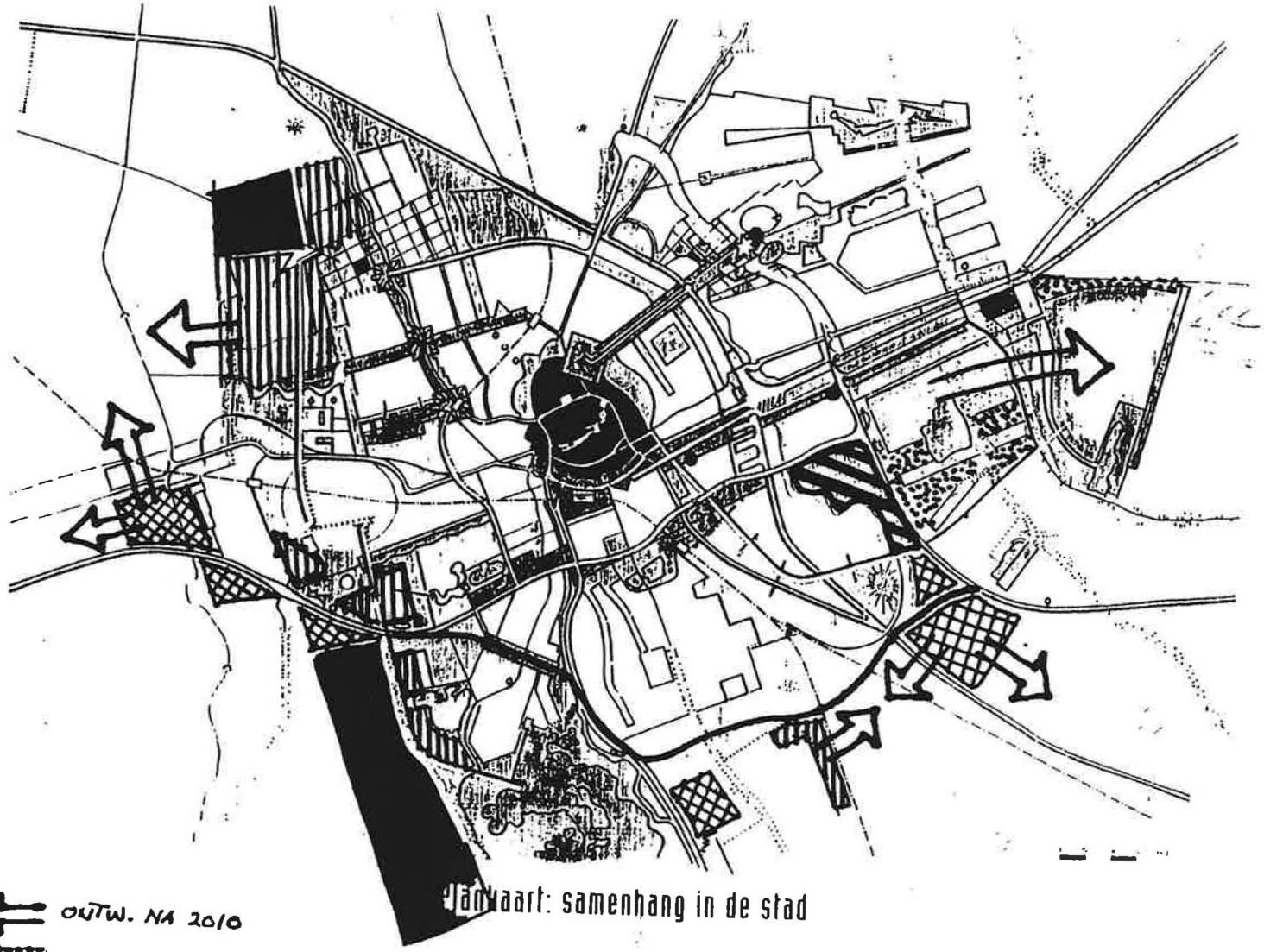

Vaart: samenhang in de stad

Kopie Dienst ROJE

Kopie Dienst ROJE

gemeente Groningen

Bezoekadres:
Verlengde
Lodewijkstraat 51

Postadres:
Postbus 742
9700 AS Groningen
Postbank 881221
ABN-AMRO 57.13.92.601
BNG 28.50.61.879

Tel: 050-367 10 00
Fax: 367 12 12

Milieudienst

FAXBERICHT

DATUM : 8 januari 1998

AAN : mevr. C. Schraa projectleider M.e.r. POP prov. Groningen

faxnr. : 3164632

VAN : Onno Hoogeveen

telnr. : 367/064

Aantal bladen 2 **(incl. dit voorblad)**

Indien deze fax onvoldoende leesbaar mocht zijn overgekomen, s.v.p. contact opnemen met :

tel. : zie boven

Begeleidende boodschap:

zie blad 2

mvg.

Aan: C. Schraa, projectleider MER POP

Van: A.G.Hoogeveen, gem. Groningen (Milieudienst)

onderwerp: aanvullende reactie op MER POP

datum: 8 januari 1998

Uit de beantwoording van de reactie op de startnotitie blijkt het voornemen om naast de klassieke milieucomponenten ook serieus in te gaan op de mogelijkheden voor duurzame ontwikkeling. Opgemerkt wordt dat er medio 1998 pas een definitief ambtelijk stuk inzake de regiovisie 2030 ligt. Pas dan zijn de omvang van o.a. de woningbouw-, bedrijven- en recreatie"vlekken" bekend. Gezien de planning van het MER nemen wij aan dat deze de definitieve besluitvorming rondom regiovisie kan beïnvloeden en bijstellen in (voor het milieu) positieve zin.
Het uitzoeken van de gevolgen van het voorgenomen beleid vergt veel tijd.(Zo is er bijvoorbeeld een leemte in de kennis inzake de cultuurhistorische waarden) Gezien de zeer krappe planning voor het vaststellen van de richtlijnen van de MER en het ontwerp-POP lijken de onderzoeken in deze onvolledig te worden. Op pagina 12 van de startnotitie staat dat naar het MMA wordt gekeken, hetgeen nu in onze ogen toch niet schijnt te gebeuren.
De gemeente Groningen wil dan ook niet eventuele nadelige gevolgen ondervinden van een onvolledige MER. De gemeente wil dan ook nadrukkelijk(er) betrokken worden bij het opstellen van de MER en het ontwerp-POP.
Als bestaand beleid willen wij ook nog wijzen op de cultuurhistorische waarden zoals verwoord in het bestemmingsplan buitengebied en de monumentennota "Van ethiek naar strategie" uit 1995/1996.
In de startnotitie ontbreekt in het staatje 3.2. de cultuurhistorie welke onlosmakend verbonden is met cultuur en landschap.
Ook zal het verdrag van Malta, welke verstrekkende gevolgen heeft, er nadrukkelijker bij betrokken worden.
Wij zouden dan ook graag de vertaling van duurzame ontwikkeling in de richtlijnen willen zien, alvorens dit aan GS wordt voorgelegd.
Daarnaast merk ik op dat in het recente verleden diverse werkgroepen in het leven geroepen zouden worden die de nadere gevolgen van het POP zouden gaan bezien. Zonder dat de belangstellenden het weten, gebeurt dit nu kennelijk niet meer.

Ik verzoek jullie dan ook om op zeer korte termijn met ons een afspraak te maken voor een nieuw overleg.

Ministerie van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Rijksplanologische Dienst
Inspectie van de Ruimtelijke Ordening in de provincies
Drenthe, Friesland en Groningen (Inspectie Noord)
Postbus 964, 9700 AZ Groningen
Telefoon (050) 5992929 Telefax (050) 5992930

Bezoekadres: Cascadeplein 10

16604 B 0,2,A

-17 X

Aan het College van Gedeputeerde Staten
van de provincie Groningen
Postbus 630
9700 AP GRONINGEN.

Uw kenmerk	Uw brief	Kenmerk	Datum
97/14.095/4,RMA	9 oktober 1997	294/S	13 november 1997

Onderwerp

M.e.r. Provinciaal Omgevingsplan Regio Groningen, startnotitie.

Geacht College,

Mede namens de Inspecteur Milieuhygiëne Noord en de Inspecteur Volkshuisvesting Noord wil ik het volgende over bovengenoemde startnotitie opmerken.

1. Algemeen.
Ik acht het een goede zaak dat voor de nadere ruimtelijke invulling van een ingrijpend plan als de regiovisie een milieueffectrapport wordt vervaardigd. Maar het is een groot gemis als dat dit alleen voor het gedeelte in de provincie Groningen zou gebeuren. Immers, bij de ontwikkelingen in het gebied spelen ook die in het aangrenzende Drentse gebied een grote rol, o.a. bij het beoordelen van alternatieven. Bij de uiteindelijke afweging en bestuurlijke besluitvorming over de te kiezen ontwikkelingsrichtingen is het Drentse gebied een onlosmakelijk onderdeel. De toegekende adviseursrol van de Drentse gemeenten is in dit kader te mager. Als de provincie Drenthe en de gemeenten in Drenthe niet bij de opstelling van het MER -en in het verlengde daarvan bij de besluitvorming- zijn betrokken is het gevaar groot dat er moeilijk overbrugbare tegenstellingen gaan ontstaan. Ik ben daarom van mening dat al het mogelijke moet worden gedaan om deze milieueffectrapportage ook voor -en samen met- de Drentse betrokken overheden op te stellen.

Het is van belang in het MER zeer duidelijk te maken welke besluiten al zijn genomen en hoe hard die zijn. Dit is vooral van betekenis om te voorkomen dat er vele alternatieven moeten worden bekeken die niet (meer) reëel zijn. Uit het hierna volgende blijkt overigens dat ik van mening ben dat er binnen de genomen besluiten nog ruimte zou moeten zijn voor duidelijk verschillende alternatieven.

2. De voorgenomen activiteit.
Het is onvoldoende duidelijk wat de voorgenomen activiteit inhoudt. Weliswaar is e.e.a. gerelateerd aan cijfers voor 2010 die zijn afgeleid van de visie voor de ontwikkeling tot 2030, maar waar berusten deze cijfers verder op? Er zijn verschillende becijferingen denkbaar die blijven binnen de visie voor 2030. Bovendien is vermeld dat een nadere uitwerking van de visie voor 2010 nog in voorbereiding is en pas in januari 1998 gereed is. Die visie zou dan nog tot wijzigingen in het MER kunnen leiden. Waar gaat het dan om, een discussiemodel of een bestuurlijk besluit? Wat betekent dit in concreto? Worden bv. de eerder genoemde cijfers dan gewijzigd? Of worden er op dat ogenblik specifieke keuzen gemaakt m.b.t. de locaties voor uitbreidingen e.d.? Ik ben van mening dat, om een goed zicht te kunnen krijgen op de mogelijkheden voor alternatieven er ook sprake moet zijn van een duidelijk omschreven voorgenomen activiteit.

Bijlagen

3. Alternatieven.

In het onderhavig geval gaat het om een beleidsmer. Het is goed het schaalniveau daarvan helder omschrijven. Naar mijn mening dient het regionale schaalniveau uitgangspunt te zijn. Dat houdt m.i. in c niet alle ontwikkelingen tot op detail nauwkeurig worden vastgelegd en onderzocht. Maar wel moet sprake zijn van een ruimtelijke vertaling van de bedoelingen. Dat houdt in dat de alternatieven niet alle cijfermatig worden aangegeven, maar dat ook ruimtelijke keuzen worden meegenomen. Die keuz moeten zich m.i. afspelen binnen de kaders van de visie voor 2030, maar daar zit de nodige speelruim in om accenten te kiezen.

De startnotitie maakt gewag van het voorgenomen alternatief, het nulalternatief en het auton(alternatief alsmede het meest milieuvriendelijke alternatief. De alternatieven van het voorgenom alternatief berusten op niet meer dan kleine aanpassingen daarvan. Er zijn geen alternatieven opgevoe die wezenlijke verschillende ontwikkelingsmogelijkheden in zich bergen, ook al blijven ze binnen de vi voor 2030.

Ik mis met name een alternatief waarbij de wonen en werken iets meer zijn toegewezen aan de kern met een zekere groeitaak rond de stad en in de kop van Drenthe (binnen de doelen van de visie vo 2030, dus met name Leek, Roden en Hoogezand-Sappemeer), versus een sterkere concentratie v bedrijfsterreinen en woningbouw direct bij de stad. Ook zouden d.m.v. de alternatieven de effecten v ontwikkeling van het 'landschapswonen' ten zuiden van Groningen helder moeten worden. Alternatiev op deze wijze opgesteld maken duidelijk wat de effecten zijn op het gebied van milieu, natuur, mobilit etc.

Het autonome alternatief zal duidelijker moeten worden omschreven dan nu in de startnotitie is gebeu d.m.v. verwijzing naar twee basisscenario's uit de visie voor 2030. Het lijkt mij zinvol de autonon ontwikkeling te enten op bestaande plannen en extrapolatie van bestaand beleid.

4. Beoordelingskader.

Het beoordelingskader is naar mijn mening te vaag geformuleerd, relatering aan de doelen probleemstelling moet nader worden ingevuld.

Bij het aangegeven beoordelingskader mis ik een paar wezenlijke onderdelen die te maken hebben met problematiek die aan de te kiezen ontwikkelingen ten grondslag liggen:

Bij de ontwikkeling van de woningbouw speelt de herstructurering van de bestaande voorraad belangrijke rol. Het is daarom van belang om de mate waarin een alternatief aan de herstructurering e bijdrage kan leveren als beoordelingscriterium op te nemen.

Het bewaren en waar mogelijk verbeteren van milieukwaliteit is van essentiële betekenis bij de afwegi t.b.v. de uiteindelijke besluitvorming. Het is daarom van belang niet alleen milieueffecten op los onderdelen te beoordelen, maar ook op hun onderlinge samenhang, die mogelijk meerwaarde heeft. alternatieven moeten daarom ook worden beoordeeld op het punt van mogelijke positieve milieueffect door koppeling van activiteiten, hetzelfde geldt t.a.v. mogelijke positieve effecten m.b.t. mobiliteit etc.

In dit kader wil ik nog nadrukkelijk bepleiten om in het MER voldoende aandacht te schenken a mogelijkheden voor duurzame ontwikkelingen. Zo dient bij de inrichting en locatiekeuze v bedrijfsterreinen rekening gehouden te worden met het begrip "industrial ecology". Bij h beoordelingskader zal daarom moeten worden meegenomen in hoeverre er kansen zijn voor duurzan energieopwekking, alsmede duurzame concepten voor watergebruik. Voor wat betreft de relatie wone werken zou in het MER moeten worden ingegaan op de ontwikkeling in de telematica (telewerken) en daarbij benodigde infrastructuur.

Verder ben ik van mening dat in samenhang met de inrichting van nieuwe (duurzame) bedrijfsterreinen aandacht geschonken moet worden aan revitalisering, herstructurering dan wel sanering van bestaande terreinen.

De benadering van flora en fauna vind ik te mager. Het is niet duidelijk in hoeverre ook effecten buiten het gebied van een ingreep worden beoordeeld. Naar mijn mening moet dat wel worden meegenomen.

Hoogachtend,
de Inspecteur,
voor deze,

ir. T.H.J. Sleyfer.

MILIEUFEDERATIE GRONINGEN
Postbus 1020, 9701 BA Groningen Tel. 050 3130800 / 3186146 Fax 050 3136821 Giro 2999383

Aan: Prov. Groningen
t.a.v. mevr. C. Schraa-Mentink
Postbus 630
9700 AP Groningen

C Schraa 15/1/98

COBR.NR. 260 | DNST: AFD.: RMA
ING. 7 JAN 1998
KLASS.NR. -1.7 | BIJL. J N

betreft: commentaar op
conceptadvies richtlijnen MER
Omgevingsplan Regio Groningen
ons kenmerk: 98/05AvK

Groningen, 05.01.98

Geachte mevrouw Schraa,
De Milieufederatie Groningen heeft over het concept-advies richtlijnen MER Omgevingsplan regio Groningen (ORG) de volgende opmerkingen.
Wij lezen in het concept-advies van de Commissie MER veel interessante en aantrekkelijke aanbevelingen. Het is duidelijk dat het zinnigste tijdstip voor een MER al gepasseerd is omdat hij opgesteld had moeten worden in de periode van de voorbereidingen van het convenant Regiovisie Groningen-Assen 2030.
Desalniettemin is het de moeite waard om zoveel mogelijk milieueffecten van de plannen te laten ontstaan met behulp van deze MER.
Wij onderschrijven het advies dat de voorgenomen activiteit helder moet zijn. De suggestie om scenariogewijze alternatieven uit te werken botst naar onze mening niet met de randvoorwaarden die zijn beschreven in het convenant van de regiovisie.
Aangezien (zoals hierboven is vastgesteld) op het kritieke moment verzuimd is om een MER te maken, moet het nu mogelijk zijn om milieu-effecten van onderdelen van het convenant te beschrijven. Indien er uitzicht is op reële alternatieve mogelijkheden, moeten deze gesignaleerd kunnen worden. Het Regiovisie-convenant mag geen obstakel vormen om milieu-effecten in beeld te brengen.Het signaleren van alternatieve mogelijkheden doet op zichzelf aan het convenant geen afbreuk (dit zou pas het geval kunnen zijn wanneer aan deze analyse conclusies worden verbonden). Bij een serieuze MER hoort de mogelijkheid om alternatieven uit te werken. Zonder deze mogelijkheid zou het hart uit de MER worden verwijderd.
De suggestie van de cie MER om te werken met gevoeligheidsanalyses vinden wij interessant. We voegen daaraan toe dat tevens de gevoeligheid voor enkele economische groeiscenario's dient te worden onderzocht. Dat is binnen de kaders van het convenant zeer goed mogelijk, door de fasering en uitbreiding van verschillende bedrijfsterreinen en nieuwbouwwijken onderling te variëren. Voor deze methode kunnen de bestaande CPB-scenario's uitgangspunt zijn.Daarnaast is voor ons een belangrijk aandachtspunt dat de cumulatieve effecten van verschillende milieu-effecten goed in beeld komen. Een nieuw bedrijventerrein leidt zowel tot versnippering, verdroging en verzuring. Wij vinden het belangrijk dat de onderlinge interacties tussen diverse vormen van milieu-aantasting in beeld worden gebracht.
Verder dringen we erop aan om de relevante Drentse verbanden actief te betrekken bij het onderzoek en ze ruim te begrenzen. Dit geldt met name voor de hydrologische verbanden. Naar onze mening is voor de hydrologie nauwelijks een onderscheid te maken tussen Drentse en Groninger ontwikkelingen. Zij zijn daarvoor onderling te sterk met elkaar verbonden.
We hopen dat u de opmerkingen verwerkt in de definitieve richtlijnen.

Hoogachtend, namens het bestuur van
de Milieufederatie Groningen,

drs. A.C. van Klinken
medewerker natuur en landschap

Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Kerkstraat 1
3811 CV Amersfoort
Telefoon [033] 422 77 77

Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
Fax [033] 422 77 99

ROB

CORR.NR. 330 | DNST: AFD.: MT
ING. 8 JAN 1998
KLASS.NR -17 | SIGL J N

Hans R

nummer UIT.1998-032
uw brief
onderwerp m.e.r. POP Groningen
datum 7 januari 1998

College van Gedeputeerde Staten van
Groningen
t.a.v. mw. C. Schraa-Mentink,
Dienst Ruimte & Milieu
Postbus 630
9700 AP Groningen

Geacht college,

In reactie op de Startnotitie voor de milieu-effectrapportage van het Provinciaal Omgevingsplan Regio Groningen vragen wij uw aandacht voor de volgende opmerkingen.

Het rijksbeleid ten aanzien van de archeologie:
In het rijksbeleid ten aanzien van de zorg voor archeologische monumenten staat duurzaam behoud van het erfgoed in de bodem (het 'bodemarchief') voorop. Dat betekent dat er niet automatisch een opgraving volgt als archeologische waarden 'in de weg liggen'. Waar behoud in de bodem niet mogelijk blijkt, kan tot een finale documentatie in de vorm van een opgraving besloten worden. Het op deze wijze onttrekken van informatie aan de bodem verhoudt zich echter slecht tot het streven naar duurzaam behoud en dient daarom zo mogelijk voorkomen te worden. Een andere overweging om behoud ter plekke na te streven is het kostenaspect. Is een opgraving onvermijdelijk, dan dient bij de uitvoering van plannen met de kosten van archeologisch onderzoek rekening gehouden te worden.

Ten aanzien van de plaats van de archeologie in de startnotitie:
In het algemeen missen wij in de startnotitie de positie van de archeologie als onderdeel van de cultuurhistorische component. Die component is in grote delen van het plangebied nadrukkelijk aanwezig. In de doelstellingen (par. 3) ontbreekt de archeologie als bestaande, resp. te versterken waarde in het landschap met een functie in relatie tot de kwaliteit van de leefomgeving. In de gebiedsbeschrijving (par. 4) blijft de rijke cultuurhistorische nalatenschap geheel ongenoemd. Daarentegen zullen de omgevingseffecten (par. 7) met betrekking tot cultuurhistorie en archeologie wel worden beschreven. Onder de adviserende instanties of groeperingen (par. 1.3) tenslotte komt geen instelling voor die het cultuurhistorische/archeologische aspect van het landschap vertegenwoordigt.
Wij menen dat de functie die het 'bodemarchief' in het landschap vervult met de bijbehorende kansen en aanklevende risico's in de richtlijnen beter verwoord kan worden. De archeologische belangen worden nu wellicht opgevat als een belemmering voor de

bijlagen

planvorming. Elders in het land zijn juist goede voorbeelden aan te wijzen waar de archeologie benut is ter ondersteuning van de omgevingskwaliteit.

Ten aanzien van de gevolgen van het POP voor het bodemarchief: Bestudering van de startnotitie maakt duidelijk dat het plangebied veel nieuwe infrastructurele werken en andere bodemingrepen te wachten staan. Ondanks het beleidsmatige karakter van het POP achten wij het juist nu al te wijzen op de bedreiging die van die werken kan uitgaan ten aanzien van individuele archeologische terreinen. De risico's beperken zich niet tot grondverzet maar omvatten ook peilverlaging met als gevolg verdroging alsmede ophoging van gronden met als gevolg zetting van de bodem. Met de thans beschikbare gegevens kunnen wij u een globale indruk verschaffen van het archeologisch potentieel. Daarvoor zijn meegestuurd:
1. een kaart met archeologische vindplaatsen (vondsten) die de binding met de verschillende bodemtypen weergeeft;
2. een kaart met archeologisch waardevolle terreinen, deels samenvallend met de vorige groep, in relatie tot het bodemgebruik;
3. de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) die de verwachting ten aanzien van het aantreffen van archeologisch waardevolle terreinen weergeeft met een korte toelichting.

Uiteraard is voor de informatievoorziening ten behoeve van het MER de werkelijke omvang van het bodemarchief van belang. Een vergelijk tussen de kaart met bekende archeologische terreinen en de IKAW met een aanduiding van gebieden met middelhoge en hoge verwachting toont onmiskenbare kennisleemten. In de informatieleemte kan naar onze ervaring worden voorzien door middel van een Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI). Door de archeologische waarden in een zo vroeg mogelijk stadium in de planvorming te betrekken, is een inpassing in niet-bedreigende functies van het landschap vaak mogelijk. Wij bepleiten om het laten uitvoeren van een dergelijk archeologisch vooronderzoek in de richtlijnen op te nemen.

Samenvattend verzoeken wij u om:
1. de functie die de archeologie in relatie tot de omgevingskwaliteit vervult in de richtlijnen voor het MER beter tot uitdrukking te laten komen;
2. bij het vaststellen van de richtlijnen rekening te houden met de wenselijkheid van een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI), teneinde een goede beoordeling van de aard, omvang, ligging en kwaliteit van het aanwezige bodemarchief mogelijk te maken;
3. bij het opstellen van het MER en in de besluitvorming rekening te houden met de resultaten en aanbevelingen van de AAI.

ROB

UIT.1998-032
7 januari 1998

Natuurlijk zijn wij bereid de inhoud van deze inspraakreactie nader toe te lichten of meer in detail te treden.

Met vriendelijke groet,

de algemeen directeur,
namens deze,

H.A. Groenendijk
provinciaal archeoloog van Groningen

GEMEENTE HAREN

Raadhuisplein 10
9751 AN HAREN Gn
Postbus 21
9750 AA HAREN Gn
Tel. 050-5339911
Fax 050-5340385

C Schraa 1/12/97

COBP.NR. 76813 | DNST. AFD.: RMA
ING. 18 NOV 1997
KLASS.NR. -1.7 | BIJL. J/N

Aan de provincie Groningen
dienst ruimte en milieu
t.a.v. mevrouw C. Schraa-Mentink
Postbus 630
9700 AP GRONINGEN

uw brief d.d. : 9 oktober 1997.
beh. ambt. : J.J. Betten.
doorkiesnr. : 5339925.
onderwerp : Startnotitie MER POP.
bijlage(n) :

nr. : 4478
ref. : AVL/97115881.
Haren, 13 november 1997.
verzonden : 17 NOV. 1997

Geachte mevrouw Schraa,

Hierbij delen wij u mede, dat wij geen behoefte hebben aan het uitbrengen van een advies over de op te stellen richtlijnen voor de Milieu-effect rapportage Provinciaal Omgevingsplan Regio Groningen.

Wel geven wij u in overweging aan de lijst met beleidsnota's op bladzijde 13/14 van startnotitie toe te voegen de ten behoeve van de Landinrichting Haren door Gedeputeerde Staten op 11 mei 1993 vastgestelde Gebiedsvisie Haren, subtitel: Natuur en Landbouw in de Ecologische Hoofdstructuur.

Telefonisch is reeds aan u doorgegeven, dat de gemeente Haren in de persoon van de heer mr. drs. A.H. Keuning zal deelnemen aan de klankbordgroep MER. Plaatsvervanger: de heer J.J. Betten.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Haren,
namens dezen,
chef afdeling volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en milieu,

M Roelofs

mw. M.P. Roelofs.

BIJLAGE 6

Nota van beantwoording n.a.v. inspraakreacties startnotitie MER-ORG

NOTA

VAN

BEANTWOORDING

INSPRAAKREACTIES

STARTNOTITIE

M.E.R. OMGEVINGSPLAN REGIO GRONINGEN

februari 1998
Dienst Ruimte en Milieu

NOTA

VAN

BEANTWOORDING

INSPRAAKREACTIES

STARTNOTITIE

M.E.R. OMGEVINGSPLAN REGIO GRONINGEN

Provincie Groningen, februari 1998
Dienst Ruimte en Milieu

Inleiding

Ten behoeve van de voorbereiding van het Omgevingsplan Regio Groningen wordt een milieu-effectrapportage doorlopen. De startnotitie die het begin van deze procedure markeert, is op 30 september 1997 door Provinciale Staten van Groningen vastgesteld en heeft van 13 oktober tot en met 10 november 1997 ter inzage gelegen.
Tijdens deze inspraakperiode zijn 13 reacties binnengekomen.

De volgende organisaties hebben gereageerd, tussen haakjes zijn de verderop in het document gebruikte afkortingen vermeld:

1. Comité Regio Groningen-Haren (CRGH)
2. Milieufederatie Groningen, samen met Stichting Het Groninger Landschap en de IVN Natuur- en Milieuwerkgroep Haren (MFG)
3. Waterschap Hunze en Aa (Wsch)
4. Gasunie
5. IVN Natuur- en Milieuwerkgroep Haren (IVN)
6. Gemeente Winsum
7. Rijkswaterstaat, directie Noord-Nederland (RWS-NN)
8. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie Noord (LNV-N)
9. Gemeente Leek
10. Noordelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (NLTO)
11. N.V. Waterleidingmaatschappij voor de provincie Groningen (Waprog)
12. Gemeente Groningen (MDG)
13. Inspectie Ruimtelijke Ordening Noord (IRO-N)

In het navolgende overzicht zijn in de eerste kolom de insprekers weergegeven (met de hierboven aangegeven afkortingen), in de tweede kolom de opmerkingen, samengevat, van de insprekers, in de derde kolom de reactie van de provincie en in de vierde kolom wordt aangegeven waar het -indien aan de orde- te vinden is in de richtlijnen.

INSPREKER	OPMERKING	REACTIE	RICHTLIJNEN
CRGH	Er is behoefte aan een openbaar debat voor de bewoners van de regio en voldoende ruimte voor werkelijke inspraak.	Wanneer het MER gereed is wordt dit tezamen met het ontwerp Omgevingsplan Regio Groningen ter inzage gelegd. U kunt dan schriftelijk reageren. In deze periode wordt tevens de gelegenheid voor een openbare gedachtenwisseling over beide stukken gegeven. Indien u voor die tijd of tijdens deze inspraakperiode behoefte heeft apart met de provincie te overleggen geven wij daar ruimte voor. U kunt daarvoor contact opnemen met dhr. H.R. Roelofs. Telefoon: 050-3164090.	n.v.t.
CRGH	Verzocht wordt de voorgenomen activiteit nader te concretiseren en te onderbouwen wat betreft het aantal woningen en het oppervlak bedrijventerreinen.	In de richtlijnen wordt opgenomen dat in het MER het voornemen nader geconcretiseerd moet worden. In het MER zal een onderbouwing van de voorgenomen activiteit beschreven worden.	Zie paragraaf 4.1, 3.3 en 3.4
CRGH	Aandacht wordt gevraagd voor de betekenis die het landelijk gebied rond de stad Groningen momenteel vervult. In het MER moet naar voren komen in hoeverre dit gebied wordt aangetast, met name in het licht van de ruimtelijke claim.	Wij onderschrijven deze opmerking. In het MER zal hier aandacht aan worden besteed.	Zie paragraaf 5.4.4
CRGH	Het CRGH geeft aan dat het gebied van groot belang is voor bepaalde flora- en fauna soorten. Ze is bereid nadere inventarisatiegegevens te verschaffen. Verstoring moet worden meegenomen in de effectenbeschrijving.	Verstoring en/of de effecten op gebied van flora en fauna moeten worden beschreven, daar waar dat relevant is. Wij zijn met inspreker eens, dat in onderhavig gebied zeker het geval is. Wij willen graag gebruik maken van de aangeboden nadere gegevens.	Zie paragraaf 5.4.3
CRGH	De cultuurhistorische kenmerken van het tussengebied Groningen-Haren moeten bij de beschrijving van de bestaande toestand van het milieu worden betrokken.	Naar onze mening is dit in zijn algemeenheid reeds aangegeven in de startnotitie. In de richtlijnen hebben we dit punt tevens opgenomen.	Zie paragraaf 5.4.4
CRGH	Het MER moet duidelijk aangeven wat de gevolgen zijn van de voorgenomen activiteit voor de landbouw.	De opmerking wordt onderschreven. In de effectbeschrijving zal dit aspect worden meegenomen.	Zie paragaaf 4.3, 5.4.1. en 5.4.2

CRGH	In dit MER moeten ook de milieu-effecten van de aanpassing van de Zuidelijke Ringweg worden meegenomen. Het MER moet de mogelijkheden voor een maximale inspanning om de automobiliteit te beperken, aanreiken.	De aanpassing van de Zuidelijke Ringweg is een lastige aangelegenheid voor het opstellen van dit MER, doordat de besluitvorming op dit punt nog lang niet afgerond is. Pas in het derde kwartaal van 1999 wordt een ontwerp-tracébesluit verwacht. In het MER zullen wij, daar waar nodig, de aangegeven alternatieven in het MER/de Tracéstudie voor de Zuidelijke Ringweg meenemen in de beschrijving van de effecten. Het MER is bedoeld als hulpmiddel bij de besluitvorming, in dit geval de juridische vertaling van de Regiovisie Groningen-Assen 2030. Een onderzoek naar de mogelijkheden de automobiliteit zoveel mogelijk te beperken valt buiten dit kader. Wel zullen wij per alternatief de effecten op de mobiliteit beschrijven.	Zie paragraaf 5.2, 4.3 en 5.4.2
CRGH	Een groen tussengebied met ruimte voor de landbouw moet minimaal deel uitmaken van het meest milieuvriendelijke alternatief en het liefst onderdeel zijn van het voorkeursalternatief.	Uit de verschillende alternatieven wordt uiteindelijk het meest milieuvriendelijk alternatief gevormd. Op dit moment is dan ook nog niet aan te geven waar dit MMA uit zal bestaan. De uiteindelijke voorkeur van de provincie zal terug te vinden zijn in het ontwerp-plan. De weging van de verschillende alternatieven wordt sterk door het provinciale beleid bepaald. In het ontwerp-plan zal de motivering van de uiteindelijke keuze te vinden zijn. Bij het uitwerken van de alternatieven zal uw suggestie worden betrokken.	n.v.t.
MFG	Het MER moet zich uitspreken over alle aspecten van de aansluitingen Groningen-Drenthe, zoals mobiliteit, relatie tussen woningbouwprogramma's en landschappelijke integratie.	Wij realiseren ons, dat het enigszins verwarrend over kan komen dat dit MER slechts wordt opgesteld ten behoeve van het Groninger grondgebied. Dit heeft alles te maken met het feit dat de provincie slechts bevoegd is voor haar eigen grondgebied een planregeling op te stellen. De provincie gaat dan ook geen MER opstellen ten behoeve van de Drentse besluitvorming. Wel zijn wij met inspreker eens dat een aantal effecten zich niet beperken tot het Groninger grondgebied. Uiteraard zullen deze effecten dan ook worden beschreven. Dus, daar waar relevant, worden ook effecten in het Drentse gedeelte van de regio beschreven.	Zie paragraaf 5.3

MFG	Door onzekere prognoses moet in het MER worden uitgegaan van de "worst-case scenario's". Er moet een beter onderscheid worden gemaakt tussen vaste en variabele onderdelen van het plan.	Wij zijn met inspreker eens dat in de startnotitie niet consequent is aangegeven welke onderdelen nog variabel zijn. Dit zal in het MER beter worden aangegeven. Ten tijde van het opstellen van het MER kan de voorgenomen activiteit concreter worden omschreven. Het is daarmee niet noodzakelijk te werken met worst-case scenario's. In het MER wordt gewerkt met zo reëel mogelijke aannames.	Zie paragraaf 4.3
MFG	De relatie met de Blauwe Stad verdient nadere aandacht.	Bij de beschrijving van de autonome ontwikkeling zal de Blauwe Stad worden meegenomen.	Zie paragraaf 2.2 en 3.2.1
MFG	Gevraagd wordt naar de relevantie van de doelstelling het garanderen van aanvaardbare veiligheid voor de inwoners.	Hiermee wordt mede invulling gegeven aan het begrip "leefbaarheid", Voor dit MER uit zich dit in het aspect verkeersveiligheid en de externe veiligheid (bv. transportrisico's bij gevaarlijke stoffen).	n.v.t.
MFG	Een stroomgebiedsbenadering als uitgangspunt voor de voorgenomen activiteiten wordt gemist.	Op blz. 13 van de startnotitie is onder par. 6.2 aangegeven, dat in het MER rekening dient te worden gehouden met huidige en actuele beleidsontwikkelingen en beleidsuitvoering. Het provinciaal waterhuishoudingsplan (PWHP) wordt daarbij genoemd als één van de meest essentiële beleidsnota's. De watersysteembenadering (of stroomgebiedsbenadering) wordt in het PWHP als één van de uitgangspunten voor het beleid genoemd. Op blz. 4 van de startnotitie is onder par. 1.3 aangegeven, dat de nadere uitwerking van de Regiovisie zal worden benut voor een nadere concretisering van de startnotitie. Ook hier is de watersysteembenadering als één van de uitgangspunten gebruikt.	n.v.t.
MFG	Gevraagd wordt wat bedoeld wordt met de watermachine.	Het begrip "watermachine" is geïntroduceerd in de Regiovisie Groningen-Assen 2030 (blz. 21, par. 4.1.6 en de themakaart op blz. 30). In feite wordt met de watermachine het watersysteem van de Regio Groningen-Assen bedoeld. Dat is dus het geheel van grond- en oppervlaktewater (inclusief oevers en waterbodems) en de daaraan gekoppelde gebruiksfuncties. De watermachine wordt aangedreven door de zwaartekracht, die het water van hoog (Drenthe) naar laag (Groningen) doet stromen. De watermachine is bij de uitwerking van de Regiovisie aan een nadere beschouwing onderworpen.	n.v.t.

MFG	Gehoopt wordt dat de richtlijnen in een zakelijker bewoording worden opgesteld dan de startnotitie.	Wij hebben deze opmerking ter harte genomen en hopen aan de opmerking tegemoet te zijn gekomen.	n.v.t.
MFG	De volgende aanvullingen worden voorgesteld: 1. onder 4.1 ecologische verbindingen via land en via water toevoegen; 2. gevolgen voor functie tussengebied Groningen-Haren; 3. gevolgen voor natuur en landschap van de bouw van 1500 woningen in Eelde; 4. gevolgen voor natuur en landschap van 1000 ha bedrijventerreinen; 5. mogelijkheden om het fietsen in woon/werkverkeer te bevorderen; 6. gebiedsvisie EHS-Haren toevoegen onder 6.2; 7. onder 7 toevoegen: ecologische verbindingen, agrarische functies.	De voorstellen onder 1 en 2 worden overgenomen. Voorstel 3 niet, daar dit Drents grondgebied betreft. Voorstel 4 is in zijn algemeenheid verwerkt in de richtlijnen. Voorstel 5 wordt niet overgenomen, omdat dit buiten het kader van dit MER valt. Het MER beschrijft de effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven daarvan. Een onderzoek om het fietsen te bevorderen valt hier buiten. Voorstel 6 en 7 worden overgenomen.	Zie voor 1 paragraaf 5.4.3 2 paragraaf 5.4.4 4 paragraaf 5.4.3, 5.4.4 en 4.3 6 paragraaf 3.2.1 7 paragraaf 4.3, 5.4.3
MFG	De kaarten bieden onvoldoende houvast voor de toetsing van de effecten van de voornemens op natuur en landschap.	In het MER zal met beter kaartmateriaal de effecten worden aangegeven. In het ontwerp-plan zal overigens ook een verbeterde kaart worden gepresenteerd.	n.v.t.
Wsch	Gevraagd wordt de Herinrichting Haren (inclusief MER) er bij te betrekken.	In de richtlijnen is dit meegenomen.	Zie paragraaf 3.2.1
Gasunie	In het betrokken gebied zijn hoge druk gastransportleidingen met bijbehorende installaties gelegen. Deze ligging kan bepalend zijn voor de inrichting. Tevens wordt gewezen op bestaande toetsings- en veiligheidsafstanden (richtlijn VROM).	Bij de beschrijving van de bestaande toestand zullen de liggingen van de leidingen worden meegenomen.	

Gasunie	Er wordt uitgegaan van het feit dat buisleidingen worden beschouwd als een gelijkwaardige transportmodaliteit. Bij de keuze van de maatregelen moeten de leidingen worden meegewogen.	Met de opmerking wordt ingestemd. Voor zover relevant zal hier bij de besluitvorming, het omgevingsplan Regio Groningen, aandacht aan worden geschonken.	
Gasunie	Verzocht wordt de Gasunie te betrekken bij het opstellen van het MER, een contactpersoon wordt genoemd.	Wij zullen contact opnemen met genoemd persoon om een en ander verder te bespreken.	n.v.t.
IVN	De pijl die op de kaart staat wekt de suggestie dat woningbouw mogelijk is richting het hart van de buurtschap Essen. Dit kan niet de bedoeling zijn en verzocht wordt deze pijl te schrappen.	De pijl geeft aan dat de Stad Groningen in de richting van pijl kan uitbreiden. Het is niet de bedoeling dat het buurtschap Essen zal worden weggevaagd. Bij de nadere invulling van de pijl zal met de waarden van Essen rekening worden gehouden.	
Winsum	De gemeente heeft tot nu toe begrepen dat de gehele gemeente binnen de begrenzing van het gebied viel.	De begrenzing van uw gemeente loopt door tot de Waddenzee. In onze ogen is dan geen sprake meer van de "regio Groningen". Daarom is gekozen voor een begrenzing conform het woningmarktgebied van Groningen. Dit was overigens reeds een uitgangspunt bij het sluiten van het convenant. Op de kaart die bij het MER zal zitten is deze grens nader aangegeven.	n.v.t.
Winsum	De passage dat de kernen in het noordelijk gebied tot 1/3 deel van hun quotum bouwen tot 2010, klopt niet. In Winsum is tot 2010 sprake van 62 %.	Genoemde passage is inderdaad niet correct. Het aandeel is hoger dan 1/3 deel. In het MER zal dit worden beschreven.	
Winsum	In het MER moet aandacht worden gegeven aan de gevolgen en alternatieven van de voorgenomen bouwlocaties en noordelijke ringweg in de Koningslaagte en Reitdiepdal. Als alternatief voor de bouwlocaties dient de noordzijde van de stad Groningen in en bij de dorpen langs de spoorlijn Groningen-Winsum te worden onderzocht.	Deze locaties zijn niet voorzien in de planperiode (tot 2010). Het MER is er op gericht een hulpmiddel te zijn voor de besluitvorming. Die besluitvorming richt zich (nog) niet op de genoemde locaties. Om het MER niet onnodig te belasten wordt de suggestie dan ook niet overgenomen. Het idee van een Noordelijke Ringweg is in de uitwerking van de Regiovisie niet meer opgenomen. Een dergelijke nieuwe weg heeft te weinig probleemoplossend vermogen.	n.v.t.

RWS-NN	Het opstellen van een MER voor het Groninger gedeelte is een gemiste kans. De wisselwerking met Drenthe moet wel aan bod komen.	De provincie Groningen deelt de mening dat een gezamenlijk MER voordelen biedt. Echter dit is niet aan de orde. De Drentse gemeenten zijn adviseur bij dit MER, de relevante effecten op Drents grondgebied zullen worden meegenomen en bij het opstellen van de plannen wordt nauw overlegd tussen Drenthe en Groningen. Op die manier denken wij voor voldoende wisselwerking te hebben gezorgd.	n.v.t.
RWS-NN	Aanbevolen wordt bij het opstellen van het MER met scenario's te werken.	Wij hebben dit in de richtlijnen opgenomen.	Zie paragraaf 4.3
RWS-NN	Het is beter de doelstellingen te zien in relatie tot de convenantuitspraken, wellicht aangevuld met de uitwerking van de regiovisie.	Het is onze bedoeling geweest dit te doen. In het MER zal getracht worden dit beter naar voren te laten komen.	Zie paragraaf 3.3 en 3.4
RWS-NN	Een verdubbeling van de N33 wordt door RWS niet voorzien.	De doelstelling van de verdubbeling van de N33 tussen Assen en Veendam geldt voor de periode tot 2030. Overigens heeft de Minister van Verkeer en Waterstaat zich naar aanleiding van een tweetal kamermoties niet direct negatief opgesteld ten opzichte van een totale verdubbeling van de N33. Zij wil in ieder geval haar besluit opschorten tot het voorwerk van de provincie gereed is.	
RWS-N	Gevraagd wordt een variant met een groter bouwvolume in de noordelijke kernen mee te nemen gelet op de aanwezige railinfrastructuur.	Het principe uit de Regiovisie, o.a. dat de noordelijke kernen bouwen voor de natuurlijke aanwas, is in dit MER een randvoorwaarde. Dit brengt het ondertekenen van het convenant door de betrokken partijen met zich mee. De door u voorgestelde variant zal dan ook niet worden ontwikkeld. Wel zullen de effecten van dit principe, waaronder de bereikbaarheid, worden meegenomen.	
RWS-NN	In de startnotitie wordt een te groot voorschot genomen op de uiteindelijke besluitvorming rond de Zuidelijke Ringweg. Daar is nog niets over te zeggen. Hoe omgegaan wordt met deze problematiek is niet helder in de startnotitie.	Zie onze reactie op de opmerking van het Comité Regio Groningen - Haren. Er wordt geen voorschot genomen op de uitkomsten van de MER/Tracéstudie. Op de plankaart worden alle reële alternatieven in beeld gebracht.	

RWS-NN	Aanbevolen wordt bij de beschrijving van de autonome ontwikkeling alleen uit te gaan van vastgestelde plannen en beleid.	Bij de beschrijving zullen wij ook aangeven welke plannen er in ontwikkeling zijn, zoals de Blauwe Stad en de aanpassing van de Zuidelijke Ringweg. Op die manier denken wij een reëler beeld te schetsen van de autonome ontwikkeling. Wel zullen wij aangeven wat reeds vastgestelde plannen zijn en wat nog in ontwikkeling is.	Zie paragraaf 3.2.1., 4.3 en 5.2
RWS-NN	Een aanvullende vraagstelling voor de alternatiefontwikkeling zou kunnen zijn woningbouw(locaties) en de mogelijkheden voor het ontwikkelen van een HOVsysteem.	In de effectbeschrijving op het aspect mobiliteit zullen wij (kwalitatief) meenemen, dat gekeken moet worden wat de mogelijke locatie betekent voor een eventueel HOVsysteem. In de uitwerking van de Regiovisie heeft de relatie van de locaties voor woningbouw en de vervoerspotentie van HOV een grote rol gespeeld. Mede op basis hiervan worden locaties geselecteerd.	Zie paragraaf 4.3
RWS-NN	In het beoordelingskader moet de terugdringing van automobiliteit en beperking van ruimtebeslag (voor wonen en werken) in het landelijke gebied worden opgenomen.	Beperking van de automobiliteit wordt in zijn algemeenheid meegenomen in de effectenbeoordeling. Dit geldt ook voor het ruimtebeslag, mede in relatie met het landelijk gebied.	Zie paragraaf 3.4 en hoofdstuk 6
RWS-NN	Voorop moet de beoordeling staan van de mobiliteitseffecten zelf en secundair de effecten van mobiliteit op de genoemde aspecten.	Dat is ook onze bedoeling. Van de voorgenomen activiteit en de alternatieven zal bekeken worden wat dat betekent op het gebied van mobiliteit. In de planperiode worden geen m.e.r.-plichtige infrastructurele activiteiten voorzien die worden opgenomen in dit omgevingsplan.	Zie paragraaf 4.3
RWS-NN	Duurzaamheidsaspecten moeten betrokken worden bij de toekomstwaarde van alle beschouwde aspecten.	Wij zijn het eens met deze opmerking. Bij het beoordelen of een alternatief voldoet aan de doelstellingen van de provincie is dit een onderdeel.	Zie paragraaf 3.2.1
RWS-NN	Bij woon- en leefmilieu moeten ook sociale barrièrewerking en trillingen worden beschouwd.	De opmerking wordt overgenomen.	Zie paragraaf 5.4.5
LNV-N	Bij het vinden van de beste locaties moet ook worden ingegaan op de mogelijkheden die herstructurering op kunnen leveren.	De opmerking wordt overgenomen. In het MER zal terdege aandacht worden geschonken aan de herstructureringsopgave en de bouwmogelijkheden die als gevolg van de herstructurering ontstaan binnen de bestaande woningvoorraad.	Zie paragraaf 4.3

LNV-N	Het wordt op prijs gesteld als de te onderzoeken milieu-effecten zoveel mogelijk inzicht geven op een uitwerking van de stedelijke ontwikkelingen volgens de strategie "Ecologische Planning" zoals die is aangegeven in de Visie Stadslandschappen.	Aandacht wordt geschonken aan de wijze waarop bij stadsuitbreidingen en andere stedebouwkundige plannen duurzaamheid en de relatie met natuur en landschap meegenomen worden. Daarbij kan de Visie Stadslandschappen een rol spelen.	Zie paragraaf 4.3 en 5.4
Leek	De reactie van de gemeente Leek op de uitwerking van de Regiovisie is onderdeel van deze reactie.	Voor zover relevant voor het opstellen van het MER zal deze reactie worden meegenomen.	n.v.t.
Leek	Gewezen wordt op een rapport van de ambtelijke werkgroep Roden en Leek over een locatie-onderzoek bedrijventerreinen dat binnenkort verschijnt.	De provincie neemt graag kennis van dit rapport.	n.v.t.
Leek	Naar het idee van de gemeente bestaat er voor de provincie Drenthe ook een m.e.r.-plicht. Gevraagd wordt naar de onderlinge afstemming.	De provincie Drenthe neemt geen concrete beleidsbeslissingen op in haar omgevingsplan en neemt daardoor geen besluit in de zin van het Besluit m.e.r. Formeel bestaat er dan ook geen plicht tot het opstellen van een MER voor Drenthe. Zie overigens onze reactie op de opmerking van het Comité Regio Groningen-Haren en Rijkswaterstaat directie Noord-Nederland.	n.v.t.
Leek	Uitgegaan wordt van een inhoudelijke coördinatie van het MER en de planvorming.	De functie van MER als hulpmiddel bij de besluitvorming, in casu het opstellen van het Omgevingsplan Regio Groningen, zal in haar volle omvang worden benut. Dit betekent een interactief proces bij het opstellen van beide stukken.	n.v.t.
NLTO	In het MER moeten de gevolgen voor de landbouw per alternatief worden betrokken. Een aantal aspecten worden genoemd: ontwikkelingsmogelijkheden, ruimtelijke claims, basisinrichting.	De suggestie wordt overgenomen.	Zie paragraaf 4.3 en 5.4.1

Waprog	Het verdient de voorkeur drinkwater uit grondwater te winnen. Dit dient gecombineerd te worden met natuurontwikkeling.	De provincie heeft als beleid om het grondwater bij voorkeur te bestemmen voor de drinkwatervoorziening. Een ander beleidsdoel van de provincie is echter het terugdringen van de verdroging in natuurgebieden, die in bepaalde gebieden (mede) veroorzaakt wordt door grondwaterwinning. Een afweging van belangen zal per geval de mogelijkheden voor grondwaterwinning duidelijk moeten maken. Waar combinaties van grondwaterwinning en natuurontwikkeling mogelijk zijn, streeft de provincie er naar die kansen te benutten. In de richtlijnen zal worden aangegeven, dat rekening wordt gehouden met de resultaten van het momenteel in uitvoering zijnde onderzoek "Integraal waterbeheer / drinkwaterproductie Gorecht", althans voor zover die dan beschikbaar zijn.	Zie paragraaf 3.2.1 en 4.3
Waprog	Het concept van ondergrondse spaarbekkens komt de Waprog niet bekend voor en heeft daar ook geen behoefte aan.	De term "ondergrondse spaarbekkens" op blz. 10 in par. 3.4 van de startnotitie is onjuist en moet worden vervangen door "ondiepe spaarbekkens" (zie ook de themakaart watermachine op blz. 30 van de Regiovisie Groningen-Assen 2030). Bij het opstellen van de richtlijnen en in het MER zal de juiste terminologie worden gebruikt.	
Waprog	Het verminderen van de grondwaterwinning te Onnen leidt niet tot ontwikkeling van de gewenste vegetaties.	De resultaten van het momenteel in uitvoering zijnde onderzoek "Integraal waterbeheer / drinkwaterproductie Gorecht" zullen eerst volledig bekend moeten zijn, voordat met voldoende betrouwbaarheid kan worden aangegeven of een vermindering van de grondwaterwinning in Onnen niet tot de gewenste natuurontwikkeling zal leiden.	
Waprog	Aanbevolen wordt de volgende aspecten mee te nemen: onderzoek "Integraal waterbeheer Gorecht" en de recente behoefteprognose van de drinkwaterbedrijven.	Met de resultaten van genoemd onderzoek zal bij het opstellen van de richtlijnen rekening worden gehouden, althans voor zover die dan beschikbaar zijn. Met de recente behoefteprognose van de waterleidingbedrijven is al rekening gehouden bij de nadere uitwerking van de Regiovisie, die zal worden benut voor nadere concretisering van de startnotitie.	Zie paragaaf 3.2.1
MDG	De gebruikte plankaart is niet duidelijk en niet meer actueel. Voor de gemeente Groningen is de actuele stand van zaken bijgevoegd.	Wij stellen deze actualisatie op prijs en zullen dit meenemen bij het opstellen van het MER.	

MDG	Er is te weinig aandacht voor provinciegrensoverschrijdende aspecten en de relatie met Drenthe is niet helder.	Zie de eerder gegeven reactie op de opmerkingen van het Comité Regio Groningen-Haren, Rijkswaterstaat directie Noord en de gemeente Leek.	n.v.t.
MDG	In het genoemde beleidskader ontbreekt het Plan van Aanpak IMR-Suikerindustrie, structuurplan gemeente Groningen, beleid m.b.t. waterkwaliteit, beleid m.b.t. duurzaam bouwen.	Bij de beschrijving van de bestaande situatie en de autonome ontwikkeling zullen de uit overheidsbesluiten voortkomende eisen die van zijn voor de besluitvorming over de voorgenomen activiteit worden meegenomenen.	Zie paragraaf 2.2 en 3.2.1 en
IRO-N	De toegekende adviseursrol van de Drentse gemeenten is te mager gelet op de relatie die de besluitvorming heeft met Drenthe.	Voor het opstellen van het MER is dit in onze ogen wel voldoende. Voor het opstellen van de beide plannen is sprake van een nauwe samenwerking tussen beide provincies waardoor de wisselwerking ruim voldoende plaats vindt.	
IRO-N	In het MER moet duidelijk gemaakt worden welke besluiten al zijn genomen en hoe hard die zijn.	Wij onderschrijven deze opmerking.	Zie paragraaf 3.2.1 en 4.3
IRO-N	Het is onvoldoende duidelijk wat de voorgenomen activiteit inhoudt.	In de startnotitie is reeds aangegeven dat het onze bedoeling is concreter aan te geven waar de voorgenomen activiteit uit zal bestaan. In het MER zal dit nader worden uitgewerkt.	Zie paragraaf 4.1
IRO-N	Het regionale schaalniveau dient hier uitgangspunt te zijn. Er moet sprake zijn van een ruimtelijke vertaling van de bedoelingen.	Dit is ook onze bedoeling bij het opstellen van het MER.	
IRO-N	Er zijn geen alternatieven opgevoerd die wezenlijke verschillende ontwikkelingsmogelijkheden in zich bergen. Met name wordt een alternatief gemist waarbij de wonen en werken iets meer zijn toegewezen aan de kernen rond de stad en in kop van Drenthe versus een sterke concentratie direct bij de stad.	Het principe van de verdeling zoals is aangegeven in het convenant is voor ons een bindende randvoorwaarde. Daarbinnen zal de beschikbare speelruimte worden opgezocht.	Zie paragraaf 4.3

IRO-N	D.m.v. alternatieven moeten de effecten van het landschapswonen ten zuiden van Groningen helder worden.	In zijn algemeenheid is dit opgenomen in de richtlijnen.	Zie paragraaf 4.3
IRO-N	Het autonome alternatief moet duidelijker worden omschreven. Gedacht wordt aan een verwijzing van twee basisscenario's uit de Regiovisie.	De startnotitie heeft de functie globaal aan te geven waar het MER over zal gaan. Dat brengt met zich mee, dat inderdaad in het MER de autonome ontwikkeling nader zal worden beschreven. Het ligt voor de hand het materiaal uit de Regiovisie daarbij te gebruiken.	Zie paragraaf 2.1 en 2.2
IRO-N	Het beoordelingskader is te vaag. Toegevoegd moet worden: herstructurering, onderlinge samenhang milieu-effecten, ook positieve effecten, mogelijkheden voor duurzame ontwikkelingen (bv. industrial ecology, energie, water, telematica), revitalisering van bestaande bedrijventerreinen.	Bij de realisering van het milieu-effectrapport zal waar mogelijk met genoemde suggestie rekening worden gehouden.	
IRO-N	De benadering van flora en fauna is te mager. In hoeverre worden ook effecten buiten het gebied beoordeeld, dit is wel nodig	Voor zover relevant worden provinciegrensoverschrijdende effecten beschreven.	Zie paragraaf 5.3